

Onderwijsinnovatie en ICT

wives

176 2022
januari/februari

nieuws
interviews
recensies
columns
apps

Onderwijs ABC

De belangrijkste digitale begrippen

Anti-pesten modules

Codekinderen.nl

Codeermateriaal voor groep 3/4

De leukste schooltools

2022

IPON

6 & 7 APRIL
JAARBEURS
UTRECHT

IPON komt eraan! www.ipon.nl

Doe je mee?

Het digitale tijdperk

2022

IPON

6 & 7 APRIL
JAARBEURS
UTRECHT

TOEKOMSTGERICHT ONDERWIJS

IPON 2022 • 6 & 7 APRIL • JAARBEURS UTRECHT
DÉ VAKBEURS VOOR ONDERWIJSINNOVATIE & ICT

MELD JE NU AAN VOOR (GRATIS)
TOEGANG TOT IPON 2022

WWW.IPON.NL

IPON

Een bezoek aan IPON 2022
geeft recht op **Certificaat**
voor professionalisering
en onderwijs beroeps-
bekwaamheid

vives

januari/februari

Van de hoofdredactie

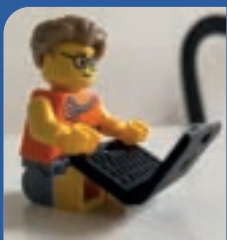
Nieuw jaar, nieuwe kansen?

Het had zo leuk geweest om eindelijk weer eens goede berichten te delen. Op het moment van schrijven (10 januari) mag er in het po en vo gelukkig weer fysiek les gegeven worden. De eerste schooldag is dus ook de dag dat ik dit artikel schrijf. De coronalockdowns volgen elkaar nog steeds op en vanwege de grote besmettingsaantallen door Omikron zal het wel weer schipperen worden met quarantaines en uitval van leraren. Het blijft vreemd dat we nu twee jaar na de start van de pandemie nog steeds niet alles in de scholen op orde hebben. Uit wat rondvragen blijkt dat lang niet in alle klassen de ventilatie op orde is. Dat is eigenlijk wel een van de grootste missers die het ministerie en besturen hebben laten voortkabbelen.

Vandaag staat het nieuwe kabinet op het bordes en we hebben dus vanaf nu twee nieuwe ministers van onderwijs. Dennis Wiersma (VVD) voor po en vo en Robbert Dijkgraaf voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Waarbij ik zelf de kanttekening maak dat het mbo er wel bekaaid vanaf komt, omdat deze schoolsoort een beetje tussen de wal en het schip beland is. Ruim 500.000 studenten waarbij ik me afvraag of deze groep goed vertegenwoordigd gaat worden in de nieuwe regering. We zullen het zien.

Eind vorig jaar besloot de organisatie van de IPON dat februari te vroeg zou zijn om een goede beurs te organiseren. De IPON is dus verschoven naar 6 en 7 april. Dat betekende dat ook de planning van Vives Magazine omgegooid moest worden, want eigenlijk zou deze Vives een beursnummer zijn. Een beursnummer heeft altijd minder ruimte voor de vaste rubrieken en aangeleverde artikelen. Ik moest dus in de kerstvakantie nog naarstig op zoek naar artikelen. Gelukkig is dat heel goed gelukt. Op de valreep schreef ik het verslag van de Nationale Onderwijspubquiz en kreeg ik het ABC voor onderwijs met ICT van Fifi Schwarz opgestuurd.

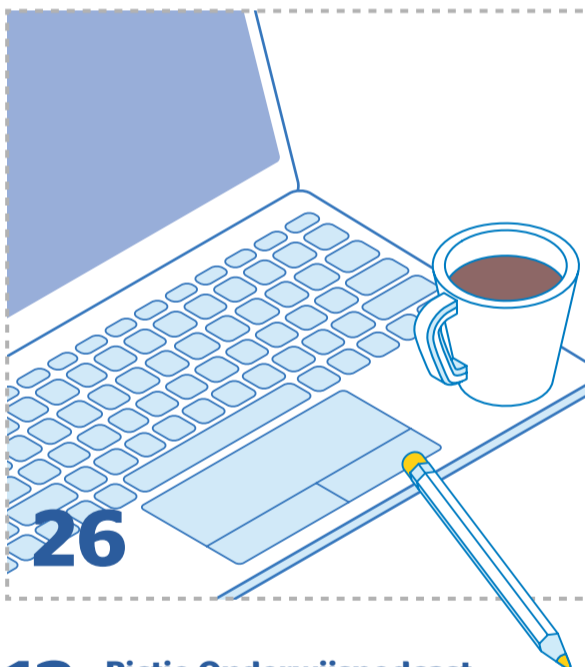
In deze Vives verschijnt voor de laatste keer Susan Tipt Apps van Susan Spekschoor. Dank Susan voor jouw bijdragen de afgelopen 5 jaar! Veel leesplezier en hopelijk zien we elkaar in april in Utrecht bij de IPON.

Karin Winters
Hoofdredacteur Vives Magazine
karin@vives.nl

waar&wat

5	Onderwijs ABC	22	IPON Plattegrond
8	Boekrecensies	25	Schooltools
10	Onderwijslinks	26	Online leeromgevingen en online leren
12	Pictio Onderwijs-podcast	28	Onderwijsapps
14	Eduware	30	Codekinderen
16	Gewoon Speciaal ICT	32	Aan de keukentafel bij een onderwijsstel
18	De Nationale Onderwijspubquiz	34	Vragen aan een doorlerende docent
19	Welkom in het content-house	36	Column Bertus Meijer
20	Brieven over digitale geletterdheid	38	Colofon

12 Pictio Onderwijspodcast

In 2019 hadden Wim Pelgrim en Wytze Niezen een enthousiast idee: we beginnen een onderwijspodcast. Wytze en Wim kijken graag naar wat er gebeurt in het huidige onderwijsveld, maar vooral ook naar een alternatieve aanpak. De hoofdredacteur van Pictio zag een goede match met de podcastmakers. De sprong in het diepe die Pictio, Wytze en Wim maakten was succesvol: vooruitstrevend, met een gedeelde visie en met een onafhankelijke journalistieke instelling.

16 Netwerk VR in het gespecialiseerde onderwijs

In Vives Magazine 157 van december 2017 deelden we al eens uitgebreid een artikel over de meerwaarde van de inzet van Virtual Reality (VR) voor leerlingen in het gespecialiseerde onderwijs. Er komen regelmatig vragen over VR bij de expert- en netwerkgroep Gewoon Speciaal ICT binnen. Inmiddels is er een WhatsAppgroep waar steeds meer collega's zich bij aansluiten. Binnen deze groep worden handige tips en tricks gedeeld, vragen gesteld en zijn collega's met elkaar in gesprek.

28 Susan Tipt Apps

Vijf jaar lang heb ik met trots en veel plezier voor jullie apps mogen uitzoeken, bekijken en testen. Ondanks deze mooie uitdaging heb ik besloten te stoppen met recenseren. Dit zijn dus mijn laatste apptips voor Vives Magazine. Via deze weg wil ik Karin Winters, hoofdredacteur van Vives Magazine, en de redactie bedanken voor de fijne samenwerking! Ik hoop dat jullie ook deze keer wat hebben aan de apptips voor het onderwijs. Bedankt voor het lezen!

36 Notesse Oblige

Dit wordt een column waar een flinke knuppel het hoenderhok in gaat. Maar zonder wrijving een glans. Als je vindt dat je het allemaal goed doet, lees dan vooral niet verder. Of misschien juist wel...

Laten we samen iets geweldigs neerzetten

Vraag
vandaag nog
een gratis
demo aan!

Dankzij meer dan 20 jaar ervaring in het ontwikkelen van ed-tech oplossingen, maken wij lesgeven makkelijker en effectiever. Samen met leraren, voor leraren. Lees hier hoe wij dat doen.

Flexibel leren

Gebruik het ActivPanel om het onderwijs in de klas te verbeteren en leerlingen thuis te ondersteunen met hulpmiddelen zoals de ActivInspire Screen Recorder en ScreenShare app.

Intuïtief en ergonomisch

De ActivPanel Elements Series biedt een snel en gemakkelijk te navigeren gebruikerservaring, waardoor kostbare onderwijstijd wordt bespaard.

Bekroonde software

Geef interactieve lessen met behulp van Promethean's educatieve software.

Apps binnen handbereik

Krijg door het krachtig ingebouwde Android besturingssysteem altijd toegang tot een groot scala aan apps, die nog eenvoudiger en sneller te gebruiken zijn door de nieuwe Promethean Locker.

Natuurlijke schrijfervaring

De technologie is door Promethean zelf ontwikkeld waardoor het schrijven op het ActivPanel net zo naadloos gaat als pen op papier.

**Ervaar nu zelf de Promethean ActivPanel
en vraag een gratis demo aan:**

www.prometheanworld.com/nl/promethean-kopen/een-demo-aanvragen

Onderwijs ABC

Sinds corona ons onderwijs op zijn kop zette, vliegen de termen ons om de oren: afstandsonderwijs, hybride onderwijs, *blended learning*, en nog veel meer. Het valt me op dat die begrippen te pas en te onpas worden gebruikt, zonder dat men de betekenis ervan helemaal doorgrondt. Enige verwarring is onschuldig, maar het kan problematisch worden als het lukraak bezigen van begrippen leidt tot het onkritisch of ondeskundig toepassen van technologie. Daarom ben ik hier eens ingedoken en heb ik de meest voorkomende begrippen op een rij gezet. Daarbij geef ik wat achtergrondinformatie en kanttekeningen, inclusief bronnen voor wie meer wil weten.

Voor de duidelijkheid: onderstaande begrippen hebben niet alleen betrekking op online onderwijs, maar op alle onderwijs waarbij leraren ICT inzetten – of dat nu online is, in het klaslokaal, op de stageplek of elders. Als ICT niet meer weg te denken is uit het onderwijs, laten we dan in ieder geval kijken hoe we dit goed kunnen inzetten. Dat begint met het spreken van dezelfde taal. Hieronder volgt een selectie van die begrippen die veelvuldig worden gebruikt, vaak in een net iets andere betekenis dan bedoeld.

Afstandsonderwijs

(ook wel: onderwijs op afstand of online onderwijs)

Een vorm van onderwijs waarbij leerlingen/studenten niet aanwezig zijn op school, maar de lessen via internet volgen vanuit huis of een andere locatie.

Deze term raakte in ons land snel ingeburgerd vanaf maart 2020 toen onderwijsinstellingen vanwege corona geen leerlingen meer konden toelaten op de schoollocaties en hun lessen online gingen aanbieden. Zowel de term als de onderwijsvorm bestaan echter al veel langer. Zo was in de vorige eeuw onderwijs via radio al een uitkomst voor leerlingen die in afgelegen gebieden wonen, bijvoorbeeld in Australië. Ook konden mensen al langer cursussen volgen via educatieve televisie (zoals Teleac in Nederland) en bestaan thuiscursussen zoals die van LOI al bijna 100 jaar. De Encyclopedia Britannica stelt dat 'distance learning' zelfs teruggaat tot de 19e eeuw, toen scholen onderwijs per post verzorgden. De term 'afstandsonderwijs' wordt sinds de lockdowns van 2020 veel gebruikt als tegenhanger van 'fysiek onderwijs' (zie F). Zelf vind ik de term, ook vanwege de vroegere betekenis, ongelukkig gekozen en denk dat ik dat online onderwijs (zie O) of gedistribueerd onderwijs (G) de lading beter dekken.

Blended onderwijs

Een doordachte mix van leeractiviteiten, die (afwisselend) op locatie of online, synchroon of asynchroon, maar wel in onderlinge samenhang worden aangeboden.

Dit begrip komt geregeld langs in de context van overwegingen van scholen, met name in het mbo en hoger onderwijs, standaard een deel van het onderwijs online en een deel offline aan te bieden. Maar daar gaat het over een beslissing waarbij het rooster bepalend is, terwijl bij blended onderwijs de onderwijsinhoud leidend is: wat onderwijs blended maakt, is de samenhang tussen de leeractiviteiten. Op basis

van de inhoud bepaalt een leraar welke onderdelen op welke momenten online of op locatie dan wel synchroon of asynchroon plaatsvinden. Volgens blended learning expert Barend Last staat het leren – en dus de leerling/student – centraal. Toch zal weinig sprake zijn van blended leren zonder docenten die onderwijs ontwerpen en leeractiviteiten aanbieden die dat leren mogelijk maken: er is dus blended teaching voor nodig. (1)

Digital natives

Bevolkingsgroep die niet bestaat.

Geregeld komt de uitspraak voorbij dat jongeren veel digitaal vaardiger zouden zijn dan volwassenen. Deze misvatting is gestoeld op een theorie uit de jaren negentig, die een hardnekkige mythe blijkt. Jongeren zijn wellicht snel in het in gebruik nemen van allerlei devices en applicaties, maar dat betekent niet dat hun gebruik kritisch en verantwoord is. In de context van onderwijs is van belang te beseffen dat de toepassing van technologie ook voor hen drempels kan opwerpen; net zoals leraren zich moeten bekwalen in digitale didactiek moeten jongeren ook opnieuw leren. Er ligt een extra verantwoordelijkheid bij leraren in het aanwenden van tools waarbij persoonsgegevens moeten worden ingevuld: de meeste leerlingen/studenten zullen de voorgeschreven tool gebruiken, simpelweg omdat hun leraar dit opdraagt. Het is dus zaak dat de leraar zich ervan vergewist dat de privacy van de leerlingen/studenten niet wordt geschonden.

Emergency remote teaching

Het massaal door scholen inzetten van online diensten zoals Microsoft Teams, Zoom of Google Classroom om vanwege scholensluiting alsnog lessen op afstand te kunnen verzorgen.

Deze term raakte in zwang toen leraren vanwege de coronamaatregelen in 2020 online les moesten geven. Noodgedwongen hevelden zij veelal de didactiek van het lokaal over naar het beeldscherm, zonder de lesstof, instructie en werkvormen op die situatie af te kunnen stemmen (ofwel, om digitale didactiek toe te passen). Daarvoor ontbrak simpelweg de tijd, en soms ook deskundigheid. Onderwijskundigen als Nynke Bos gebruiken de term emergency remote teaching bewust om een duidelijk onderscheid aan te brengen met bijvoorbeeld blended learning, waarbij wel sprake is van doordachte keuzes in het al of niet inzetten van ICT in het onderwijs.

Fysiek onderwijs

(ook wel face to face onderwijs)

Onderwijs waarbij het grootste deel van de leeractiviteiten plaatsvindt in het fysieke leslokaal en de deelnemers ook fysiek aanwezig zijn. Behalve dat deze term doet denken aan lichamelijke opvoeding, wekt deze de suggestie dat de gehele les analoog verloopt, terwijl leraren ook in het lokaal geregeld ICT-toepassingen benutten. Daarom lijkt logischer om in plaats van over fysiek onderwijs te spreken over onderwijs op locatie als tegenhanger van afstands- of gedistribueerd onderwijs.

Gedistribueerd onderwijs

Onderwijs waarbij leraren en studenten vanaf verschillende plekken (en/of tijdstippen) deelnemen aan de onderwijsactiviteiten (2). De term wordt vooralsnog vooral gebruikt in het academisch onderwijs, maar kan ook worden gezien als een (beter) alternatief voor wat we sinds 2020 afstandsonderwijs zijn gaan noemen (zie A).

Hybride onderwijs

1) Een vorm van onderwijs waarin sprake is van een combinatie van leren (of lesgeven) op school en leren (of lesgeven) op de werkplek (ook wel hybride leeromgeving, (3)).

2) Een vorm van onderwijs waarbij een deel van de studenten de les online volgt, terwijl een ander deel van de studenten tegelijkertijd de les volgt in dezelfde fysieke ruimte. Het is dus een combinatie van synchroon online en offline onderwijs (4).

Van alle begrippen die gebruikt worden in de context van onderwijs met ICT, is dit in mijn optiek de meest problematische term, in ieder geval voor het mbo. In deze onderwijssector wordt de term hybride onderwijs namelijk al langere tijd gebruikt in de eerste betekenis.

Er zijn ook hybride docenten (5). Dat kunnen leraren zijn die een aanstelling hebben bij de onderwijsinstelling, maar het onderwijs verzorgen bij de bedrijven waar de beroepspraktijkvorming (stage, werkplekleren) plaatsvindt. Maar het kunnen ook docenten zijn die een parttime onderwijsaanstelling combineren met een deeltijdbaan elders, bijvoorbeeld een bedrijf of de overheid. Voor de situatie waarbij een deel van de leerlingen of studenten in het klaslokaal aanwezig is en een deel de les gelijktijdig op afstand volgt, dus de tweede betekenis, vind ik het logischer om te spreken van simultaan onderwijs (zie S).

Onderwijs met ICT

Het gebruik maken van digitale technologie om onderwijs te verzorgen, leermiddelen te ontsluiten en de voortgang van leerlingen/studenten te volgen.

Geruime tijd worden verschillende termen gebruikt om de impact van ICT in het onderwijs te duiden. Denk aan digitaal onderwijs, onderwijsleerttechnologie of e-learning. Een term die het sterkst tot uitdrukking brengt wat het doel van ICT in het onderwijs is (of zou moeten zijn), komt van edublogger en e-learning specialist Wilfred Rubens: hij hanteert de term *technology enhanced learning* (6). Toch heeft het wat saaier klinkende onderwijs met ICT mijn voorkeur, omdat dit het leren en lesgeven overstijgt. Hoewel voor docenten in de praktijk de nadruk vaak ligt op de toepassing van tools om leerervaringen te verrijken, omvat onderwijs met ICT ook de technische infrastructuur en organisatie van onderwijs (hardware, besturingssystemen en software-applicaties etc). Het toepassen van digitale technologie grijpt steeds meer in op onderwijsinhoudelijke keuzes. Het is niet slechts een kwestie van eerst de inhoud bedenken en daar de tools bij zoeken, maar een wisselwerking die vooraf een doordachte afweging vraagt over hoe het onderwijs in te richten en hoe daarbij - ook in organisatorisch opzicht - ICT in te zetten.

Online onderwijs

Onderwijs dat via het internet wordt verzorgd.

Docenten en leerlingen/studenten zijn niet (tegelijkertijd) in dezelfde ruimte, maar communiceren via een online platform. Sinds de corona lockdowns is deze term het equivalent voor afstandsonderwijs. Online onderwijs is naar mijn idee logischer omdat het meer zegt over hoe het onderwijs wordt aangeboden, en omdat afstandsonderwijs al andere varianten kent. Het klinkt ook minder afstandelijk. Een veelgehoorde klacht in de afgelopen anderhalf jaar is dat online onderwijs slechter is dan fysiek onderwijs (onderwijs op locatie). Lector Digitale Didactiek Fleur Prinsen wijst erop (7) dat die vergelijking behalve oneerlijk ook onproductief is en dat vooral zaak is te kijken hoe beide vormen elkaar kunnen versterken.

Simultaan onderwijs

Onderwijssituatie waarin een deel van de leerlingen/studenten in het klaslokaal aanwezig is gedurende de les en een ander deel deze les gelijktijdig op afstand volgt (8).

Simultaan lesgeven kan een praktische oplossing zijn om mensen die vanwege ziekte of reisbeperkingen niet in de gelegenheid zijn naar school te komen. Het vraagt echter veel van leraren, die bij het voorbereiden van instructie en opdrachten al rekening moeten houden met het feit dat de klas is opgesplitst, daarnaast technische maatregelen moeten treffen en hun aandacht moeten verdelen over de aanwezigen en de deelnemers op afstand.

Thuisonderwijs

Onderwijsvorm waarbij ouders (of verzorgers) weloverwogen de keuze maken het onderwijs aan hun kinderen zelf op zich te nemen en niet aan een school te delegeren (NVvTO).

Tijdens de lockdown van 2020 gebruikten veel nieuwsmedia de term thuisonderwijs - in feite foutief - voor de situatie dat ouders hun schoolgaande kinderen noodgedwongen thuis moeten opvangen vanwege de scholensluitingen vanwege de lockdowns. Het begrip kent echter een langere historie en staat in de oorspronkelijke betekenis voor onderwijs dat ouders zelf aanbieden aan hun kinderen. Dit is bijvoorbeeld omdat zij zich vanuit levensbeschouwelijke overwegingen niet kunnen vinden in het reguliere onderwijsaanbod, of omdat hun kinderen vanwege hun sociaal-emotionele ontwikkeling niet kunnen meekomen in het reguliere onderwijs. ■

Over Fifi Schwarz

Fifi Schwarz heeft in verschillende functies voor en met het onderwijs gewerkt. Zo specialiseerde zij zich bij Nieuws in de klas in nieuwswijsheid en begeleidde zij bij School aan Zet leernetwerken van onder andere opleidingsscholen. Daarna deed zij de lerarenopleiding Nederlands en gaf ze enkele jaren les bij ROC TOP in Amsterdam en MBO College Airport in Hoofddorp. Sinds 2021 werkt zij als i-coach bij het Nova College in Haarlem. Ze blogt over onderwijs, mediawijs burgerschap en taal op www.dedingendebaas.nl

Links en referenties

Op <https://dedingendebaas.nl/2021/10/09/bronnenlexicon-een-abc-van-onderwijs-met-ict/> is een uitgebreid lexicon te vinden

- (1) <https://www.scienceguide.nl/2021/02/wat-we-nu-doen-is-geen-blended-learning/>
- (2) <https://sk.sagepub.com/reference/distributedlearning/n46.xml>
- (3) <https://ecbo.nl/wp-content/uploads/sites/3/2013-02-Hybride-leeromgevingen-het-verweven-van-leer-en-werkprocessen-2.pdf>
- (4) <https://www.surf.nl/hybride-onderwijs?dst=n6471>
- (5) <https://www.hybridedocent.nl/>
- (6) <https://www.te-learning.nl/blog/wat-is-telearning/>
- (7) <https://profielen.hr.nl/2021/blended-learning-in-september-2021-maar-hoe-dan/>
- (8) <https://dedingendebaas.nl/2020/06/08/simultaan-onderwijs/>

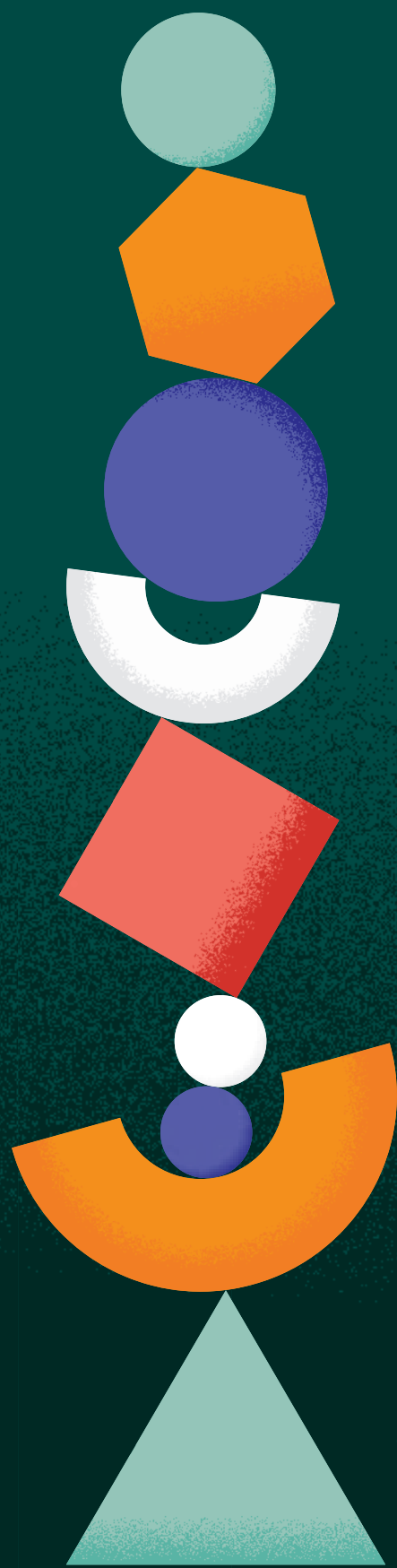
Muiswerk Educatief
heeft een nieuwe naam:

Kurve

Iedere leerling slim laten groeien in rekenen en talen

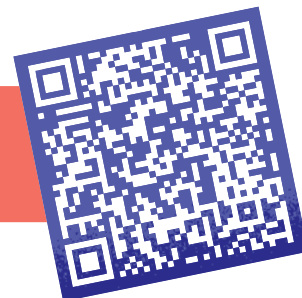
Leerlingen en studenten slim laten groeien in rekenen en talen, dat is waar wij elke dag met een gedreven team voor werken. Het maakt daarbij niet uit of een leerling op de basisschool zit, vmbo of vwo doet, op het mbo zit, praktijkonderwijs volgt of nieuwkomer is. Het gaat erom dat iedere leerling zijn eigen leercurve volgt en zich zo verder ontwikkelt.

Met de naam Kurve hebben we een nieuwe huisstijl gekregen. **Maar onze leermiddelen Numo en Flexi houden hun vertrouwde jas!**

kurve
Innovatieve makers van
online leermiddelen

Wil je meer lezen over onze nieuwe naam?
Scan de QR-code of kijk op www.kurve.nl

Scan
mij!

Recensies

HET GEHEIM VAN DE SMID: ZO VERZILVER JE HET GROEPSPROCES

TITEL: DE ZILVEREN WEKEN

Na de jaarwisseling en bij afsluiting van het schooljaar

AUTEUR: BOAZ BIJLEVELD

UITGEVERIJ: EDUFORCE

PAGINA'S: 176

PRIJS: €25,-

DE ZILVEREN WEKEN (AFBEELDING) TOEVOEGEN

TREFWOORDEN: PEDAGOGIEK, BASISONDERWIJS, VO, GROEPSVORMING, GROEPSDYNAMIEK, DOELGERICHTE WERKVORMEN

Met 'De Zilveren Weken' heeft Boaz Bijleveld een mooie opvolger voor 'De gouden weken' geschreven. Wederom draait het om de groepsdynamiek en het groepsproces in de klas. Wat doe je na die zes zogenaamde 'gouden' weken? Juist in en na het coronatijdperk valt dit boek op zijn plek. Belangrijke onderwijsvragen voor de leerkracht of docent rond het aansturen van groep worden met dit

boek beantwoord:

- Hoe onderhoud je het groepsproces als groepsvorming heeft plaatsgevonden?
- Wat doe je als afspraken versloffen, minder relevant of zelfs onhandig blijken?
- Hoe reageren we op zorgwekkende verschuivingen als bijvoorbeeld vormen van pesten ontstaan of de veiligheid zoek is?

- Hoe kunnen we taakgerichtheid, sfeer en samenwerking verbeteren?

Ook de Bronzen Weken komen in dit boek voorbij. Deze zogenaamde periode van afronden en terugkijken biedt belangrijke kansen. Het hoe en waarom worden uitgelegd en zijn een belangrijk onderwijsinzicht. De quote uit het boek zegt veel: *'Wat de rups het einde noemt, noemt de rest van de wereld een vlinder.'* - Lao Tse.

De eerste 34 bladzijden zijn gereserveerd voor de onderliggende theorie. Prettig vormgegeven met exemplarische schema's bij relevante theorieën. Met praktische verwijzingen

naar wat werkt en waarbij ook onlineonderwijs of thuisonderwijs meegenomen worden. Daarna volgen bijna 100 bladzijden met krachtige impulsen voor groepsversterkende activiteiten in de klas: evaluatie- en spelvormen, *energizers* (ook voor thuisonderwijs), voorbeeldroosters, samenwerkopdrachten. Belangrijke ervaringen en voorbeelden uit de praktijk sluiten inspirerend af. Kortom: een boek als gereedschap om een groep zich thuis te laten voelen in de klas en in de groep. Een veilige basis is noodzakelijk en essentieel, maar zeker niet vanzelfsprekend. Daar moet je werk van maken. En fijn dat dit boek daar zo goed bij kan helpen.

ALSOF 1984 EIGENLIJK 2022 HAD MOETEN ZIJN...

TITEL: 1984

AUTEUR: GEORGE ORWELL

ILLUSTRATOR: FIDO NESTI

UITGEVERIJ: PINGVIN RANDOM HOUSE

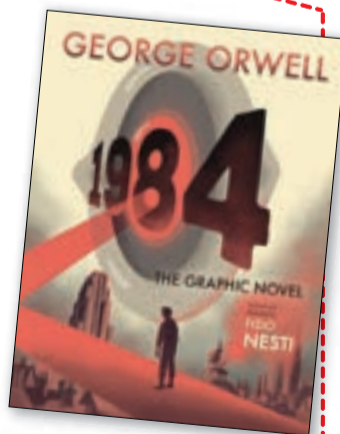
PAGINA'S: 223

PRIJS: €19,-

TREFWOORDEN: STRIPBOEK, GRAPHIC NOVEL, ENGELS, BEGRIJPEND LEZEN, BEELDENDE KUNST, POLITIEK, FILOSOFIE

George Orwell publiceerde zijn boek in 1949. Internet en de term 'brainwashing' bestonden toen nog niet. Hij was zijn tijd dan ook griezelig ver vooruit met zijn fictieve voorspellingen waar het in 1984 allemaal op uit zou kunnen draaien. Recent is een Engelstalige graphic novel van Fido Nesti verschenen met als titel '1984'. Een gruwelijk goede verstripping van het verhaal. Geen opwekkend verhaal, wel een belangrijke waarschuwing in 2022! Het boek is niet in fullcolour. Er is gekozen voor grijs tinten met rood als steunkleur. Dat geeft goed de somberte en het naargeestige weer en zorgt ook voor gevaar en emotionele lading die je als lezer niet in de koude kleren gaan zitten. Het legendarische verhaal draait om het systeem van Big Brother dat elk individu volledig weet te beheersen. Individuen die de dans proberen te ontspringen worden opgespoord en gehersenspoeld. Dat overkomt Winston Smith in een meeslepend stripverhaal waarin met name de beelden spreken.

Het stripverhaal is opgedeeld in 3 delen: in opstand komen, de ondergang en het breken van verzet. Er is voor gekozen om het onderliggende systeem in tekst toe te lichten in plaats van met getekend beeld. Gezien de omvang van het boek (222 bladzijden) lijkt me dat wijs. Ook de verdiepende appendix geven het boek extra betekenis. Geen gemakkelijk boek, wel een belangrijke en angstaanjagende waarschuwing. Daar kan de lezer zijn of haar voordeel meedoen. Het verrast me dat dit boek zo zacht geprijsd is. Lijkt me een geweldig boek om in het VO aan de orde te stellen. Het past bij de leergebieden geschiedenis, Engels, maatschappijleer, filosofie, Nederlands, burgerschap, tekenen, kunst. Veel vliegen in één klap.

Wie antwoorden wil, gaat op zoek naar de juiste vraag

TITEL: DE JUISTE VRAAG

De kunst van het vragen stellen in coachende gesprekken

AUTEUR: JORIS BRENNINKMEIJER & MIEKE VOOGD

UITGEVERIJ: BOOM

PAGINA'S: 260

PRIJS: €30,-

TREFWOORDEN: COACHEN, VRAGEN STELLEN, PERSOONLIJKE ONTWIKKELING

Een vraag stellen is niet zo moeilijk, maar de juiste vraag vinden en voorleggen vereist kennis en inzicht. Hoe? Daar hebben Joris Brenninkmeijer & Mieke Voogd als auteurs van 'De juiste vraag' een helder antwoord op gevonden. Ze delen hun boek in drieën: Deel 1: Bewust vragen stellen (basiskwesties) Deel 2: Je repertoire uitbouwen (koers uitzetten) Deel 3: Diepere lagen aanboren (verdieping)

De lay-out en vormgeving zijn verzorgd en daarmee erg ondersteunend. Veel helpende schema's, diepzinnige quotes en betekenisvolle illustraties. Met kaders worden voorbeelden en fragmenten uitgelicht. Dat maakt de hoge informatiedichtheid toegankelijk en grijpbaar. Een boek om te herlezen en erbij te pakken in de dagelijkse praktijk bij coaching en begeleiding. Maar ook om als vakgenoten te bestuderen en samen te bespreken als je elkaar de juiste vragen wilt stellen. Een boek over vragen en daarmee zoveel antwoorden genereert.

BOUWEN AAN LEERWEGEN VOL PLEZIER, GEMINIMALISEERD RISICO EN MAXIMAAL RESULTAAT

TITEL: DE TRAININGSACHTBAAN

Eenvoudig trainen met blijvend resultaat

AUTEUR: ARIE SPEKSNIJDER

UITGEVERIJ: HET BOEKENSCHAP

PAGINA'S: 208

PRIJS: €30,-

TREFWOORDEN: TRAINING, WERKVORMEN, METHODIEK

"Simpel voetballen is het moeilijkst", zei Cruïff. Arie Speksnijder laat zien dat het trainersvak verrassend eenvoudig moet zijn. Dat is best moeilijk, zo wijst de praktijk uit. Met zijn Trainingsachtbaan helpt hij iedere trainer verrassend goed op weg aan de hand van een theoretisch model (zie schema). Ook het

boek leest als een achtbaan, je vindt er gemakkelijk je weg in. Eenmaal gelezen kun je gemakkelijk overal instappen.

Het boek kent een heldere logische opbouw, het schema is helpend, de metafoor krachtig en de

lay-out is gestructureerd en overzichtelijk. Als je het boek eenmaal gelezen hebt, fris je de kennis snel op bij herlezen. Zo bezien is het boek een krachtig gereedschap voor iedere trainer om allerlei varianten van achtbanen te bouwen. Ik ben alvast begonnen!

Een boek vol gewenste spanningen en tegen-stellingen, als je wil veranderen

TITEL: DE FUNCTIE VAN FRICTIE

Zoek de wrijving op die glans geeft, zonder dat je krassen maakt.

AUTEUR: ANNEMARIE MARS

UITGEVERIJ: KONINKLIJKE VAN GORCUM BV

PAGINA'S: 200

PRIJS: €27,50

TREFWOORDEN: ZELFHULPBOEK, PERSOONLIJKE ONTWIKKELING, VERANDERING, ORGANISATIEKUNDE, INNOVATIE

Wrijving en schuring hebben een belangrijke functie in de interactie. Als je die weet te benutten, kunnen deze als zogenaamde frictie voor verandering zorgen. Dan moet je gedoe en negativiteit vermijden. Met De functie van frictie maakt Annemarie Mars aan de hand van twintig spanningsvelden hoe je daar verstandig mee kunt omgaan. Met heldere theorieën, schema's

en metaforen is het voor de lezer duidelijk waar de scheidslijn ligt tussen functionele en disfunctionele frictie. Moeilijke materie is daarmee toegankelijk voor iedereen die efficiënt aan de slag wil met veranderingsprocessen. Met welke frictie in de processen laat jij het onderwijs weer glanzen zonder krassen te maken? Lees het boek.

EENS WORDEN MET DE KRACHT VAN HET ARGUMENT

TITEL: BESLUIT MET CONSENT

HANDBOEK VOOR EFFECTIEF EN GELIJKWAARDIG SAMENWERKEN BINNEN BEDRIJVEN, ORGANISATIES EN TEAMS

AUTEUR: BAUDY WIECHERS & RACHEL KRUK

UITGEVERIJ: CONSENT-METHODE

PAGINA'S: 192

PRIJS: €25 (VOOR PAKKETTEN ZIJN SPECIALE PRIJZEN)

TREFWOORDEN: COMMUNICATIE, VERGADEREN, BESLISSEN, GROEPSVERGADERING, BESLUITVORMING, DIALOOG, BURGERSCHAP

Veel scholen geven aandacht aan discussie en debat en maken er een woordenstrijd van om het gelijk met winnaars en verlies. Toch is het veel interessanter om te onderzoeken hoe je door middel van dialoog of goed gesprek kunt komen tot een win-win en meer tevredenheid. Maar hoe dan? Baudy Wiechers en Rachel Kruk hebben een prachtig antwoord gevonden in 'Besluit met consent'. Zij kunnen bogen op jarenlange ervaring en de consentaanpak heeft inmiddels een weg gevonden in allerlei sectoren zoals zorg, gemeenten, bedrijfsleven en onderwijs.

In compacte handzame boeken is er voor elke doelgroep een variant gemaakt met 'Besluit met consent' als basis. Er is zelfs een pakket voor consent in het gezin. Zie de website consentmethode.nl bestellen voor de verscheidenheid aan pakketten. Ook digitale versies zijn verkrijgbaar. Een mooie uitgave vind ik het prentenboek in drie talen (Nederland-Engels-Duits). Allerlei handige hulpmiddelen in de vorm van bierviltjes, knipvellen, kopieerbladen zijn handige geheugensteunen bij het in praktijk brengen van de besluitvorming.

Ik juich het toe dat we vaker een meerderheid van stemmen vermijden en op zoek gaan naar de kracht van goede argument. Overeenstemming zorgt voor meer tevredenheid, een krachtigere groep met meer slagkracht en harmonie. In het klein (individueel en gezin) en in het groot (politiek, organisatie) wordt iedereen daar beter van. Daarover zou ik snel graag consent willen vinden.

Een lijvige agenda als leidraad in de mentorles

TITEL: SUPER MENTOR AGENDA 2021-2022

AUTEURS: ESTHER WOKKE & SUSAN TROMP

UITGEVERIJ: 2TOLK

PAGINA'S: 208

PRIJS: €27,50

TREFWOORDEN: MENTOR, AGENDA, LEREN LEREN, LEERPLEZIER, MOTIVATIE, COACHING

In het voortgezet onderwijs is menig docent tevens mentor van een klas. De 'Super Mentor Agenda' zal een handig gereedschap zijn om mentorlessen structuur en inhoud te geven. Ik heb de versie 2021-2022 bestudeerd, maar ook volgend jaar is een versie beschikbaar. De agenda heeft een groot formaat (A4) en voorzien van een metalen ringband. De lay-out is ruim opgezet: veel ruimte voor notities, to do's en praktische gegevens. De lesweek is in te vullen over twee naast elkaar gelegen bladzijden en wordt gevolgd door twee bladzijden met suggesties voor de invulling van een mentorles. Meestal is de linkerpagina voor de leerlingen (vaak een kopieerblad) en de rechterpagina een handleiding voor de mentor. De 50 mentorlessen vragen weinig voorbereidingstijd en zijn gemakkelijk aan te passen aan de doelgroep. De lessen zijn vooral individueel gericht en nodigen uit tot zelfreflectie, bewustwording, motivatie en filosofie. De informatie die wordt opgeroepen kan soms heel persoonlijk zijn en kwetsbaar maken. Het vraagt daarom om zorgvuldige begeleiding en expertise van de mentor als coach. Als je ziet waarmee veel jongeren allemaal mee kunnen worstelen, zijn de mentorlessen cruciaal in het hedendaagse onderwijs.

Ik ben benieuwd naar de volgende versie. Lijken de lessen elk jaar identiek of worden de lessen geheel vernieuwd? Een digitale versie lijkt me ook heel bruikbaar en goed te realiseren. Wordt vervolgd dus.

Onderwijslinks Onderwijslinks Onderwijslinks

Bitly: deel makkelijk een (lange) internetlink

Stel: je vindt een goede website die je wil delen met je collega's of ouders en studenten. Je kopieert de url van de website en ziet vervolgens dat de complete url een half A4'tje beslaat. Dan biedt bitly.com een uitkomst. Met deze tool kun je een link verkorten naar een bit.ly adres. Vives.nl (van zichzelf natuurlijk niet zo lang) zou uitkomen op: <https://bit.ly/32T8W4y>. Het voordeel is dat er ook bijgehouden wordt hoe vaak de url gebruikt is. De tool is gratis. Je hebt geen account nodig, op de voorpagina staat een tekstveld. Plak de lange url daar in, en je ontvangt een korte versie.

bitly.com

Maak mooie grafieken en visualisaties

Met Flourish is het mogelijk om prachtige visuele weergaves te maken. Denk aan grafieken, kaarten en heatmaps. Een grafiek in Excel kan ook, maar de grafieken van Flourish zijn vaak ook erg mooi om te zien. Ze bevatten vaak animaties en interactieve elementen. Zo'n weergave maakt vaak in een oogopslag meer duidelijk dan gebruik van veel tekst. Flourish heeft ook mogelijkheden om de visualisaties te verwerken in presentaties die je makkelijk kunt delen of op je website kunt plaatsen. De presentaties werken ook goed op tablets en mobiele telefoons. Extra voordeel is dat Flourish voor het onderwijs een gratis versie aanbiedt.

flourish.studio

De wereld in statistieken

In Nederland kennen we natuurlijk allemaal het Centraal Bureau voor de Statistiek, maar wie houdt er op wereldniveau de statistieken bij? Daarvoor kun je terecht bij Our World in Data. Zij verzamelen honderden verschillende soorten gegevens en verwerken dit in onderzoeken en rapportages. Denk bijvoorbeeld aan het aantal geboortes en sterfgevallen wereldwijd of het aantal slachtoffers van terrorisme de afgelopen 30 jaar. De gegevens en rapportages zijn publiek toegankelijk. Ze zijn niet alleen nuttig om op school te gebruiken tijdens statistiek of wiskunde, maar kunnen natuurlijk ook goed gebruikt worden tijdens Aardrijkskunde of Geschiedenis.

ourworldindata.org

Zoeken met behulp van een foto

De functionaliteiten van Google Lens worden steeds verder uitgebreid. Google Lens begint steeds meer een verlengstuk te worden van het zoeken binnen Google. Zo kun je met Google Lens een foto maken van een object waarna Google Lens jou zal vertellen wat het is, en op internet naar bijpassende objecten zal zoeken. Ook bijvoorbeeld schilderijen worden herkend. Ook kan Google Lens teksten vertalen. Je ziet de tekst over de te vertalen tekst heen. Google Lens kan goed gebruikt worden tijdens interactieve activiteiten. Denk aan een kunstspeurtocht of tijdens taallessen.

lens.google

Archief met handleidingen

Bij wie ligt de zolder nog vol met handleidingen? Met handleidingkwijt.com is dat verleden tijd. Deze website verzamelt en digitaliseert zo veel mogelijk handleidingen om ze vervolgens via internet met jou te delen. Dit kunnen handleidingen zijn van keukenapparatuur, crosstrainers en schakelklokken, maar ook Lego-handleidingen (bouw instructies) worden gedigitaliseerd. Op de voorpagina staan direct de categorieën waarin alle handleidingen ingedeeld worden. Zo vind je snel het juiste document. De website is beschikbaar in meerdere talen dus ook handleidingen van artikelen uit het buitenland kun je vinden in dit online archief.

handleidingkwijt.com

Veiligheid op internet

Misschien ben je al gewend aan het plaatsen van online bestellingen of aankopen via Marktplaats. Toch is het altijd goed om bewust te zijn van de partij waarmee je zakendoet. Helaas gaat het niet altijd goed en komt de koper bedrogen uit. Daarom heeft de politie deze database online geplaatst. Je kunt de url van een webshop invoeren waarna je een rapportage ontvangt. Als jouw zoekactie naar mogelijke meldingen over de (ver)koper niets oplevert, wil dit niet zeggen dat je geen enkel risico loopt bij een verdere transactie. Het wil alleen zeggen dat er op dit moment geen (negatieve) meldingen bekend zijn waaruit blijkt dat er mogelijk sprake is van een strafbaar feit.

politie.nl/aangifte-of-melding-doen/controleer-handelspartij.html

Onderwijslinks Onderwijslinks Onderwijslinks

3D-Teken-programma nu ook in webbrowser

Sketchup is een handige online tool die in het verleden als eens in Vives Magazine benoemd is. Toch wil ik deze handige tool nog een keer onder de aandacht brengen. De makers van Sketchup (Trimble) hebben namelijk een volledig online versie van deze tekentool uitgebracht. Wat is Sketchup ook alweer? Het is een tekenprogramma waarmee 3D-objecten getekend en ontworpen kunnen worden. Dit kunnen meubels zijn, maar ook complete gebouwen. Sketchup maakt het ook mogelijk om visualisaties te maken. Door bijvoorbeeld de stand van de zon in de tekening te verwerken kan Sketchup uitrekenen hoe warm het op bepaalde momenten van de dag/ jaar het is in een gebouw.

sketchup.com

Beveiliging van websites

Het is alweer een paar maanden geleden dat de IT-wereld opgeschrikt werd door Log4J lek waarvoor wereldwijd duizenden systemen ineens kwetsbaar waren. WordFence specialiseert zich in de beveiliging van websites die draaien op WordPress. Een mooie dienst die ze aanbieden is de gratis beveiligingsnieuwsbrief, waarin ze waarschuwen welke actuele lekken gevonden zijn. Niet alleen in WordPress zelf, maar ook in de plugins die op WordPress draaien en in het geval van Log4J. Daarmee is deze nieuwsservice een aanrader voor alle beheerders van WordPress omgevingen.

wordfence.com

Bonnetjes met elkaar verrekenen

WieBetaaltWat is een dienst waarmee je eenvoudig en inzichtelijk gezamenlijke uitgaven met elkaar kunt verrekenen. Met WieBetaaltWat maak je een lijst aan waaraan je deelnemers kunt toevoegen. Alle deelnemers kunnen uitgaven invoeren en bij elke uitgave aangeven wie mee moeten betalen aan die uitgave. Iedereen kan de balans van de lijst bekijken. Op de balans zie je de saldo's van de verschillende deelnemers. Het saldo is het verschil tussen de totale uitgaven van een persoon en zijn of haar totale kosten. Als je de lijst verrekent, wordt precies uitgerekend wie wat aan wie moet betalen. Hierbij zorgt het systeem ervoor dat het aantal onderlinge transacties zo laag mogelijk is.

wiebetaaltwat.nl

Engelstalig onderwijsmateriaal

Do2Learn is een Engelstalige website met liedjes en lesmateriaal voor jonge kinderen. Het materiaal is goed geschikt om te gebruiken in de onderbouw om op een speelse manier kennis te maken met Engelse woorden en begrippen. De filmpjes leren de leerlingen over dagelijkse woorden en situaties en kunnen makkelijk op het digitale schoolbord getoond worden. Er is ook onderwijsmateriaal te downloaden, denk aan woordkaartjes en afbeeldingen voor ritmekaarten. Leerlingen in de midden- en bovenbouw kunnen de website zelfstandig gebruiken. Er staan bijvoorbeeld eenvoudige spelletjes over gevoelens en aantallen (rekenen).

do2learn.com/games/learninggames.htm

Materiaal en software voor 3D-printers

Steeds meer mensen hebben thuis een 3d-printer waarmee allerlei handige en leuke objecten geprint kunnen worden. Ook binnen het onderwijs zie je steeds vaker 3D-printers die studenten kunnen gebruiken voor projecten. Grabcad is een open-source platform dat het mogelijk maakt om 3D-objecten te ontwerpen, delen en te printen. Voor echte liefhebbers is het zelfs mogelijk om prints in te plannen, zodat je precies zie hoelang een print duurt en hoeveel materiaal er nodig is. Zo kan er een efficiënte printvolgorde bepaald worden. Grabcad bevat ook een database met 3D-modellen die door de community beheerd wordt.

grabcad.com

Nieuwsportal voor freelance journalisten

Reporters Online is een collectief van freelance journalisten die hun eigen werk uitgeven. Er zijn op dit moment ongeveer 800 deelnemers. Deze deelnemers zijn medeoprichters van De Coöperatie. Daarbij bieden ze journalisten onder meer mogelijkheden om donaties voor hun werk te vragen, en te crowdfunderen. Wanneer een journalist een artikel aanbiedt aan Reports Online, kan het ook op Blendle geplaatst worden. Blendle is een online platform waarbij gebruikers betalen voor het lezen van artikelen. Er worden dagelijks meerdere artikelen geplaatst. De onderwerpen zijn uiteenlopend: ze gaan over lokaal nieuws maar ook over de grote wereldproblemen.

reportersonline.nl

Mooie gesprekken in de Pictio Onderwijspodcast

In 2019 hadden Wim Pelgrim en Wytze Niezen een enthousiast idee: we beginnen een onderwijspodcast. Wytze en Wim kijken graag naar wat er gebeurt in het huidige onderwijsveld, maar vooral ook naar een alternatieve aanpak. De hoofdredacteur van Pictio zag een goede match met de podcastmakers. De sprong in het diepe die Pictio, Wytze en Wim maakten was succesvol: vooruitstrevend, met een gedeelde visie en met een onafhankelijke journalistieke instelling.

Met de lezers van Vives Magazine delen ze graag wat het hen én de uitgever oplevert. Naast een hoop plezier is het belangrijkste een reeks gesprekken waar elke docent veel van kan leren. En dat is waar de Pictio Onderwijspodcast zich ook in onderscheidt: een brede reeks aan onderwerpen, maar altijd aansluitend bij het primaire proces van onderwijs geven in de klas.

De kracht van de podcast

De kracht van het medium podcast bestaat uit een combinatie van drie elementen. De eerste is diepgang: je kunt veel langer en dieper ingaan op een thema dan in andere media. Bij de Pictio Onderwijspodcast proberen de makers gesprekken van rond de 45 minuten te maken. **Wytze:** "Het is fijn dat je over een thema als kleuteronderwijs met (meester) Sander Gordijn en Jennifer Petterson of praktijkvakken in het vmbo met Walter Kamphuis wat langer kunt doorpraten. Je kunt het een en ander rustig uitleggen maar ook verbindingen leggen met andere onderwijsthema's."

Daarnaast is podcasts luisteren eenvoudig te combineren met andere activiteiten als woon-werkverkeer, huishouden of sporten. En het fijne is dat podcasts op verzoek beschikbaar zijn. **Wim:** "We zien dat in de eerste weken veel luisteraars onze nieuwste aflevering beluisteren, maar ook in de weken en maanden erna blijven sommige afleveringen nog veel beluisterd. Het gesprek over formatief evalueren met Gerdineke van Silfhout van SLO en Jeroen Bakker van Paragin staat zelfs twee jaar later nog bovenaan de luisterlijst."

Dicht bij de klas, voorbij de waan van de dag

Wytze en Wim waren geboeid door de kracht van het medium en vonden dat er een brede onderwijspodcast moest komen. Een gesprek over de zaken die achter de dagelijkse besommeringen van de klas liggen met een lichte nadruk op primair en voortgezet onderwijs. **Wytze:** "Het is mooi om eens verder te kijken dan praktische tips over klassenmanagement of het kiezen van een rekenmethode. Een onderwerp als de financiering van het onderwijs, daar weet bijna niemand die voor de klas staat het fijne van. Maar het heeft wel een grote invloed op ons dagelijks werk."

De Pictio Onderwijspodcast probeert dicht bij de praktijk te blijven: mensen die zelf lesgeven of die direct aan primaire processen bijdragen uit de volle breedte van het onderwijs. Het onderwijsdebat was daarin eigenlijk een uitzonderlijk uitstapje: "Voor de verkiezingen van 2020 wilden we iets bijzonders doen", vertelt **Wim**. "Een verkiezingsdebat over alle onderwijsvelden met 10 kandidaat-Kamerleden. Superinteressant en bij de liveopname waren zo'n 40 luisteraars online aanwezig. Een heel bijzondere avond!"

Sinds mei 2021 is er ook een samenwerking gestart met TeacherTapp. Via de app kan iedereen werkzaam in het primair, voortgezet, of middelbaar beroepsonderwijs dagelijks drie meerkeuzevragen beantwoorden die aansluiten bij de dagelijkse praktijk of de actualiteit. En je krijgt een passende lees-, kijk- of luistertip mee. "De gesprekken met Amber Walraven raken zowel aan de verdieping als de actualiteit. We bespreken actuele ontwikkelingen waar docenten nú over worden bevraagd, maar kijken ook elke keer even achter die actualiteit wat de patronen en ontwikkelingen zijn", vertellen de makers.

Het beste ligt nog voor ons

Elke aflevering proberen Wytze en Wim weer de beste podcast tot nu toe te maken. Er komt dan ook nog veel moois aan dit seizoen. **Wytze:** "Een aflevering waar ik nog naar uitkijk is die over de lerarenopleidingen met onder andere

Amber Walraven (Radboud Docentenacademie) en Peter Hurkxkens van de Fontys Lerarenopleiding. Met de hoofdredacteur van Pictio heeft Hurkxkens aan de onderwijsvisie van de uitgeverij gewerkt en ik ben benieuwd hoe dat bij de lerarenopleiding aansluit."

Wim heeft vooral zin in het gesprek met Karin Winters van Vives Magazine. "Twee jaar geleden was ik voor het eerst op de beurs IPON. Mooi om te zien wat Vives Magazine en IPON voor doorsnede tonen ICT-ontwikkelingen op onderwijsgebied. Ik ben benieuwd wat Karin hierover te vertellen heeft en wat ze ons met haar boek *Alle dagen digitaal niet alledaags kan leren*."

En mocht je zelf iemand zijn of iemand kennen waar Wim en Wytze eens mee in gesprek moeten? Of heb je een mooi initiatief dat aandacht verdient van deze podcastmakers? Tips zijn altijd welkom via **onderwijspodcast@wimpelgrim.nl**.

De podcast zijn te beluisteren via diverse kanalen als **Spotify** of kijk op **pictio.nl/podcast**. ■

Wytze Niezen is directeur Onderwijs & Kwaliteit bij Ronduit en heeft zijn eigen onderneming: Edunovum. Wim Pelgrim is docent Nederlands bij het Dr. Knippenbergcollege en is directeur van Stichting BlockChange.EU. Hij heeft op podcast.wimpelgrim.nl een overzicht staan van bijna alle Nederlandse onderwijspodcasts.

Pictio is onderdeel van uitgeverij VBeducatief en richt zich op het ontwikkelen van lesmateriaal Digitaal geletterdheid voor vmbo en vo en Informatica vo en mbo.

Wytze Niezen

Alle dagen digitaal niet alledaags

Twintig verhalen over digitale geletterdheid

Mariëlle van Rijn | Karin Winters

Mariëlle van Rijn

Karin Winters

Er wordt het nodige gevraagd van je digitale geletterdheid om deel te kunnen nemen aan de huidige maatschappij:

- Hoe zorgen we er samen voor dat iedereen online kan blijven meedoen?
 - Hoe kun je veilig online zijn?
 - Hoe herken je nepnieuws?
 - Hoe vind je betrouwbare en geschikte bronnen voor een paper of werkstuk?
 - Hoe gebruik je op een verantwoorde manier technologie binnen het onderwijs?
 - Hoe begeleid je kinderen online in een wereld waarin de digitalisering toeneemt?
 - Wat betekent de AVG voor jou en je werk?
 - Hoe zit het met privacy van jou maar ook van jouw collega's of leerlingen?
- Het zijn zomaar een aantal vragen die bij je op kunnen komen wanneer je regelmatig online bent.

In dit bijzondere boek volgen wij tien (door ons bedachte) personen. Mensen van verschillende leeftijden, met verschillende achtergronden en dus ook met verschillende vragen over digitalisering en digitaal burgerschap. Dit tiental gaat actief op zoek naar antwoorden. Hun vragen en de antwoorden – die ze zelf vonden of die experts hen gaven – zijn door Mariëlle van Rijn en Karin Winters opgetekend in een mooie collectie verhalen en ontmoetingen. Het resultaat is een praktisch boek waarin je een breed beeld geschetst krijgt van wat digitaal burgerschap betekent in een steeds sneller medialiserende samenleving. Alle dagen digitaal actief zijn, is namelijk niet altijd heel alledaags.

Scan deze QR-code
& bestel je boek
meteen! >>

Lancering
tijdens IPON 2022
Voorverkoop
gestart!

praktijkgericht
inspirerend
verhelderend

Doelgroep
po • vo • mbo • hbo • bibliotheken

Een boek en website op basis van **wisdom of the crowd** waarmee professionals in en rond het onderwijs geïnspireerd worden door herkenbare verhalen en situaties uit de praktijk. Met de antwoorden kunnen zij direct aan de slag.

Het lespakket Loser!: een korte introductie, de film van 40 minuten, de aansluitende video opdrachten en het extra lesmateriaal.

Docenten recenseren voor Vives Magazine eduware rechtstreeks uit de praktijk. . Deze maand aandacht voor het nieuwe antipest onderwijsprogramma: Loser!

Opdrachten als extra lesmateriaal.

Loser!

ontwikkelaar
Theaterhart

prijs
€ 350,- per locatie voor
groepen BaO 6, 7 en 8

weblink
theaterhart.com

In oktober 2021 sloot Theaterhart de week tegen het pesten af met de lancering van de docufilm Loser! en introduceerde daarmee een nieuw digitaal lesprogramma om pesten bespreekbaar te maken in de klas. Sinds 2013 heeft Theaterhart de succesvolle theatervoorstelling Loser!, bedacht en geregisseerd door theatermaakster Yu Lan Leffers, op meer dan 300 basisscholen gespeeld. Loser! won in 2013 de Publieksprijs Kunst & Cultuur. Het lesprogramma is geschikt voor basisscholen vanaf groep 6.

Loser! bestaat uit een film van 100 minuten, opgesplitst in 40 minuten docu en 60 minuten lesmateriaal. Meester Bas van groep 7 spreekt de kijkers rechtstreeks aan en we krijgen het verhaal te zien van Liz, een heel normaal meisje uit zijn groep. Zij gaat goed om met alle kinderen uit haar klas. Op het moment dat zij

Julia wil helpen met haar huiswerk, lijkt het alsof de hele groep zich opeens tegen haar keert. Het pesten neemt steeds ergere vormen aan en haar moeder begint zich zorgen te maken. Liz gaat steeds minder graag naar school. De rollen in de film worden door kinderen van basisschool de Spelevaert in Zoetermeer gespeeld om de situaties zo natuurgetrouw over te laten komen. Na het bekijken van de film biedt Loser! allerlei opdrachten aan om het verhaal in de klas bespreekbaar te maken en te betrekken op de eigen context. Zo kun je met de klas een heus 'lagerhuisdebat' voeren met stellingen rond pesten en word je uitgedaagd na te denken over dilemma's vanuit de film. Scènes uit de film kunnen ter verwerking worden nagespeeld. De eindopdracht betreft het maken van een heldenmuur om afspraken te maken over hoe om te gaan met pesten in de eigen klas.

Conclusie

Loser! is als lesprogramma interactief, snel en makkelijk inzetbaar. De leerkracht kan met de docufilm en de bijhorende opdrachten pesten in de klas (preventief) bespreekbaar maken. De acteurs spelen heel naturel en het verhaal komt realistisch en herkenbaar over. Meester Bas en zijn leerlingen dagen ons na het bekijken van de film uit om na te denken over wat er nu precies gebeurde, belichten de situatie vanuit de pestkop, degene die gepest wordt en alle omstanders. Met stellingen en tips zetten zij ons aan het denken. De kinderen uit de film spelen een belangrijke rol in het lesmateriaal en poneren zelf stellingen en dilemma's: dit maakt het materiaal naar mijn mening krachtig in gebruik. Door de ogen van de kinderen zien wij hoe wij zelf de verantwoordelijkheid terug kunnen pakken om pesten in onze eigen (digitale) omgeving te voorkomen of te stoppen. Loser! biedt, naast de vele lespakketten die er rond het thema pesten al bestaan, een nieuw lespakket aan die wat mij betreft door de filmische opzet aansprekend en herkenbaar bruikbaar is in de groepen 6, 7 of 8 van de basisschool. Op YouTube is, via de zoekterm Loser!, een trailer van de docufilm en een demo van het lesprogramma te vinden. ■

Wat werkt tegen pesten?

In 2018 is een groot onderzoek uitgevoerd naar de effectiviteit van anti-pestprogramma's die in het onderwijs worden gebruikt. De belangrijkste resultaten van dit onderzoeksproject zijn:

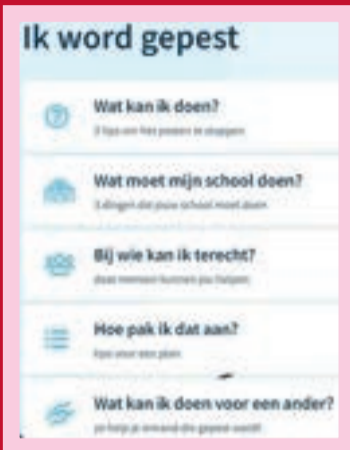
- Leerlingen worden meer gepest dan zij aan leerkrachten en ouders vertellen;
- De mate waarin kinderen op school gepest worden verschilt sterk tussen klassen en scholen;
- Pesten blijkt in het primair onderwijs binnen een schooljaar te kunnen worden verminderd met specifiek op pesten gerichte programma's;
- Universele programma's worden beperkt uitgevoerd: van de meeste anti-pest programma's wordt slechts een deel van de onderdelen daadwerkelijk gegeven;
- Pesten verminderen kan;
- Monitoring van de mate waarin kinderen zelf ervaren dat zij en hun klasgenoten gepest worden is essentieel;
- Pesten op het voortgezet en speciaal onderwijs is een groot onopgelost probleem;
- Pesten verminderen kan worden bemoeilijkt door de organisatorische context;
- Welke werkzame elementen (in of buiten een programma) pesten beïnvloeden is nog onvoldoende duidelijk.

Kenniscentrum Pesten
stoppestennu.nl

Meester Bas en zijn leerlingen uit Loser!

Opzet en onderwerpen van de website pestweb.nl.

Welke pakketten werken aantoonbaar wél tegen pesten?

Volgens het NRO onderzoek 'Wat werkt tegen pesten?' dat in 2018 is uitgevoerd, zijn drie lespakketten aantoonbaar effectief. Hieronder volgt van deze pakketten een korte beschrijving en link voor verder informatie.

PRIMA

Het lespakket bestaat uit verschillende onderdelen. Zo is er een e-learning voor de leerkrachten, een pestmeter en lessenserie voor de leerlingen. De lessenserie richt zich op het groepsproces, weerbaarheidsstrategieën en pro-sociale vaardigheden. Doordat dezelfde pijlers steeds terugkomen en de vaardigheden elk jaar weer geoefend worden, wordt er een doorlopende leerlijn gecreëerd. De lessen zijn interactief opgezet en er worden afwisselende werkvormen gebruikt, waaronder het bekijken van filmpjes, fysieke oefeningen, rollenspellen en puzzels.
veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/lespakketten/prima

KiVa

KiVa is een preventief, schoolbreed programma, gericht op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten op basisscholen. Het programma zet in op positieve groepsvorming, zodat ieder kind met plezier naar school gaat. KiVa is ontwikkeld aan de Universiteit van Finland en de effectiviteit van de methodiek is

internationaal wetenschappelijk aangetoond. KiVa werkt aan de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen.
kivaschool.nl

Taakspel

Taakspel is ontwikkeld om een positief en veilig klassenklimaat te scheppen, het taakgericht gedrag te bevorderen en het regel overtredend gedrag te reduceren. Taakspel is meermaals onderzocht en een effectief gedragsveranderingsprogramma gebleken. Uit het onderzoek 'Wat werkt tegen pesten' blijkt Taakspel ook een positieve invloed te hebben op pestgedrag. Voorwaarde is wel dat Taakspel goed wordt geïmplementeerd. De CED-Groep (de ontwikkelaar van Taakspel) ondersteunt scholen bij deze implementatie.
taakspel.nl

René Veenstra, hoogleraar sociologie aan de Rijksuniversiteit in Groningen, pleitte in een opiniestuk van 28 november 2021 in de Volkskrant ervoor om bovengenoemde anti-pest onderwijsprogramma's structureel en volledig binnen het onderwijs te integreren:

"Antipestprogramma's zijn goed te vergelijken met een krachtige stofzuiger. Het zijn vervolgens de leerkrachten die het apparaat moeten gebruiken. Wanneer het in een kast blijft staan, doet het zijn werk niet. Net als stofzuigen moet het aanpakken van pesten het hele jaar door worden gedaan. Zoals er altijd goed moet worden gezogen in de hoeken, geldt dat er bij pesten ook duidelijke hotspots zijn: het schoolplein, de gangen, de kleedkamers of het internet. Het onderzoek uit 2018 heeft niet of nauwelijks iets uitgehaald. De overgrote meerderheid van scholen gaat gewoon op de oude voet verder. Terwijl er met KiVa, PRIMA en Taakspel krachtige stofzuigers voorhanden zijn, hanteren ze nog steeds veger en blik. Het gevolg is dat op te veel scholen nog steeds het recht van de sterkste geldt. Scholen waar leerkrachten niet weten welke kinderen hulp nodig hebben en niet weten hoe ze van de klas een groep kunnen maken. Te veel kinderen staan er, net als de kinderen in de prachtige Franse speelfilm Un Monde, alleen voor en denken dat er iets mis is met hen. Aan alle scholen de taak om ieder kind een fijne schooltijd te geven." ■

De onderzoekers deden in 2018 de volgende aanbevelingen:

- Pesten op school kan en moet in het primair onderwijs effectief tegengegaan worden;
- Scholen dienen systematisch te monitoren hoe(veel) leerlingen aangeven gepest te worden en of hun handelen daadwerkelijk pesten vermindert of voorkomt;
- Effectief omgaan met pesten verdient meer aandacht in de opleiding en ondersteuning van leerkrachten;
- De afstemming tussen onderwijs, gemeenten en zorg voor jeugd voor individuele kinderen die veel pesten of gepest worden behoeft verbetering;
- Ontwikkeling en onderzoek naar effectieve aanpakken van pesten in het voortgezet en speciaal onderwijs verdient hoge prioriteit.

Bronvermelding:

Orobio de Castro, B., Mulder, S., Van der Ploeg, R., Onrust, S., Van den Berg, Y., Stoltz, S., ... & Scholte, R. (2018). Wat werkt tegen pesten?: Effectiviteit van kansrijke programma's tegen pesten in de Nederlandse onderwijspraktijk.

Rapport downloaden:

www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/wat-werkt-tegen-pest-en-eindrapport.pdf

Handige links

Op internet is voor het onderwijs, leerlingen en hun ouders veel informatie, tips, hulplijnen en lesmateriaal te vinden over pesten. Hieronder een vijftal websites die wij aanbevelen:

- stoppestennu.nl/lesideeen-lesmaterialen-pest-en-online-pest-en
- pestweb.nl
- schoolenveiligheid.nl/thema/pest-en-in-het-primair-onderwijs
- mediawijsheid.nl/onlinepesten
- oudersenonderwijs.nl/kennisbank/pest-en-veiligheid-en-gezondheid

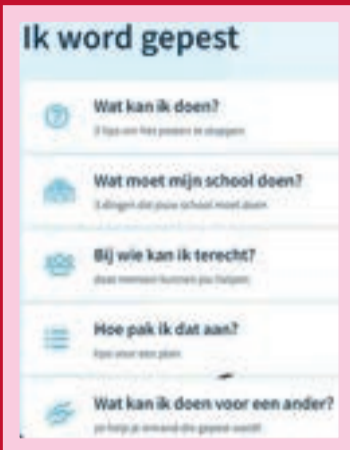

Kenniscentrum Pesten
stoppestennu.nl

Meester Bas en zijn leerlingen uit Loser!

Opzet en onderwerpen van de website pestweb.nl.

Welke pakketten werken aantoonbaar wél tegen pesten?

Volgens het NRO onderzoek 'Wat werkt tegen pesten?' dat in 2018 is uitgevoerd, zijn drie lespakketten aantoonbaar effectief. Hieronder volgt van deze pakketten een korte beschrijving en link voor verder informatie.

PRIMA

Het lespakket bestaat uit verschillende onderdelen. Zo is er een e-learning voor de leerkrachten, een pestmeter en lessenserie voor de leerlingen. De lessenserie richt zich op het groepsproces, weerbaarheidsstrategieën en pro-sociale vaardigheden. Doordat dezelfde pijlers steeds terugkomen en de vaardigheden elk jaar weer geoefend worden, wordt er een doorlopende leerlijn gecreëerd. De lessen zijn interactief opgezet en er worden afwisselende werkvormen gebruikt, waaronder het bekijken van filmpjes, fysieke oefeningen, rollenspellen en puzzels.
veiligheid.nl/kinderveiligheid/professionals/lespakketten/prima

KiVa

KiVa is een preventief, schoolbreed programma, gericht op het versterken van de sociale veiligheid en het tegengaan van pesten op basisscholen. Het programma zet in op positieve groepsvorming, zodat ieder kind met plezier naar school gaat. KiVa is ontwikkeld aan de Universiteit van Finland en de effectiviteit van de methodiek is

internationaal wetenschappelijk aangetoond. KiVa werkt aan de sociale vaardigheden en de sociaal emotionele ontwikkeling van leerlingen.
kivaschool.nl

Taakspel

Taakspel is ontwikkeld om een positief en veilig klassenklimaat te scheppen, het taakgericht gedrag te bevorderen en het regel overtredend gedrag te reduceren. Taakspel is meermaals onderzocht en een effectief gedragsveranderingsprogramma gebleken. Uit het onderzoek 'Wat werkt tegen pesten' blijkt Taakspel ook een positieve invloed te hebben op pestgedrag. Voorwaarde is wel dat Taakspel goed wordt geïmplementeerd. De CED-Groep (de ontwikkelaar van Taakspel) ondersteunt scholen bij deze implementatie.
taakspel.nl

René Veenstra, hoogleraar sociologie aan de Rijksuniversiteit in Groningen, pleitte in een opiniestuk van 28 november 2021 in de Volkskrant ervoor om bovengenoemde anti-pest onderwijsprogramma's structureel en volledig binnen het onderwijs te integreren:

"Antipestprogramma's zijn goed te vergelijken met een krachtige stofzuiger. Het zijn vervolgens de leerkrachten die het apparaat moeten gebruiken. Wanneer het in een kast blijft staan, doet het zijn werk niet. Net als stofzuigen moet het aanpakken van pesten het hele jaar door worden gedaan. Zoals er altijd goed moet worden gezogen in de hoeken, geldt dat er bij pesten ook duidelijke hotspots zijn: het schoolplein, de gangen, de kleedkamers of het internet. Het onderzoek uit 2018 heeft niet of nauwelijks iets uitgehaald. De overgrote meerderheid van scholen gaat gewoon op de oude voet verder. Terwijl er met KiVa, PRIMA en Taakspel krachtige stofzuigers voorhanden zijn, hanteren ze nog steeds veger en blik. Het gevolg is dat op te veel scholen nog steeds het recht van de sterkste geldt. Scholen waar leerkrachten niet weten welke kinderen hulp nodig hebben en niet weten hoe ze van de klas een groep kunnen maken. Te veel kinderen staan er, net als de kinderen in de prachtige Franse speelfilm Un Monde, alleen voor en denken dat er iets mis is met hen. Aan alle scholen de taak om ieder kind een fijne schooltijd te geven." ■

De onderzoekers deden in 2018 de volgende aanbevelingen:

- Pesten op school kan en moet in het primair onderwijs effectief tegengegaan worden;
- Scholen dienen systematisch te monitoren hoe(veel) leerlingen aangeven gepest te worden en of hun handelen daadwerkelijk pesten vermindert of voorkomt;
- Effectief omgaan met pesten verdient meer aandacht in de opleiding en ondersteuning van leerkrachten;
- De afstemming tussen onderwijs, gemeenten en zorg voor jeugd voor individuele kinderen die veel pesten of gepest worden behoeft verbetering;
- Ontwikkeling en onderzoek naar effectieve aanpakken van pesten in het voortgezet en speciaal onderwijs verdient hoge prioriteit.

Bronvermelding:

Orobio de Castro, B., Mulder, S., Van der Ploeg, R., Onrust, S., Van den Berg, Y., Stoltz, S., ... & Scholte, R. (2018). Wat werkt tegen pesten?: Effectiviteit van kansrijke programma's tegen pesten in de Nederlandse onderwijspraktijk.

Rapport downloaden:

www.nro.nl/sites/nro/files/migrate/wat-werkt-tegen-pest-en-eindrapport.pdf

Handige links

Op internet is voor het onderwijs, leerlingen en hun ouders veel informatie, tips, hulplijnen en lesmateriaal te vinden over pesten. Hieronder een vijftal websites die wij aanbevelen:

- stoppestennu.nl/lesideeen-lesmaterialen-pest-en-online-pest-en
- pestweb.nl
- schoolenveiligheid.nl/thema/pest-en-in-het-primair-onderwijs
- mediawijsheid.nl/onlinepesten
- oudersenonderwijs.nl/kennisbank/pest-en-veiligheid-en-gezondheid

Netwerk VR in het gespecialiseerde onderwijs

In Vives Magazine 157 van december 2017 deelden we al eens uitgebreid een artikel over de meerwaarde van de inzet van Virtual Reality (VR) voor leerlingen in het gespecialiseerde onderwijs. Er komen regelmatig vragen over VR bij de expert- en netwerkgroep Gewoon Speciaal ICT binnen. Inmiddels is er een WhatsAppgroep waar steeds meer collega's zich bij aansluiten. Binnen deze groep worden handige tips en tricks gedeeld, vragen gesteld en zijn collega's met elkaar in gesprek.

sectorraad go
voor gespecialiseerd onderwijs

GEWOON
SPECIAAL
ICT

Didactische en pedagogische voordelen van VR

We zien diverse didactische en pedagogische voordelen van VR voor leerlingen in het gespecialiseerde onderwijs. VR stimuleert bijvoorbeeld het leren doordat er gebruik gemaakt wordt van de kracht van visualiseren. Omgevingsprikkels worden beperkt en leerlingen zijn actiever betrokken. VR is een moderne en aantrekkelijke mogelijkheid waardoor leerlingen actiever betrokken zijn en vaardigheden gemakkelijker aanleren. Ze doen nieuwe ervaringen op en werken aan hun zelfvertrouwen. Op verschillende plekken zien we mooie initiatieven rondom VR in het gespecialiseerde onderwijs ontstaan.

Mooie voorbeelden

Een aantal mooie voorbeelden van wat er al is gedeeld:

Vraag: "Hoi allen, een collega van mij wil VR in gaan zetten om leerlingen hun angsten te laten overwinnen tijdens de gymles. Denk hierbij aan het lopen over een balk. Hebben jullie ervaring met een programma waarin zij deze situatie met behulp van een 360-graden camera na kan bootsen en in kan zetten met een VR-bril?"

Heb je ook interessante voorbeelden?

Reactie: "Je zou eens kunnen kijken bij PlaygroundVR. Deze mannen hebben een VR-speelplaats ontwikkeld voor kinderen in ziekenhuizen. En ook zijn zij bezig met beweging in gymzalen in VR."

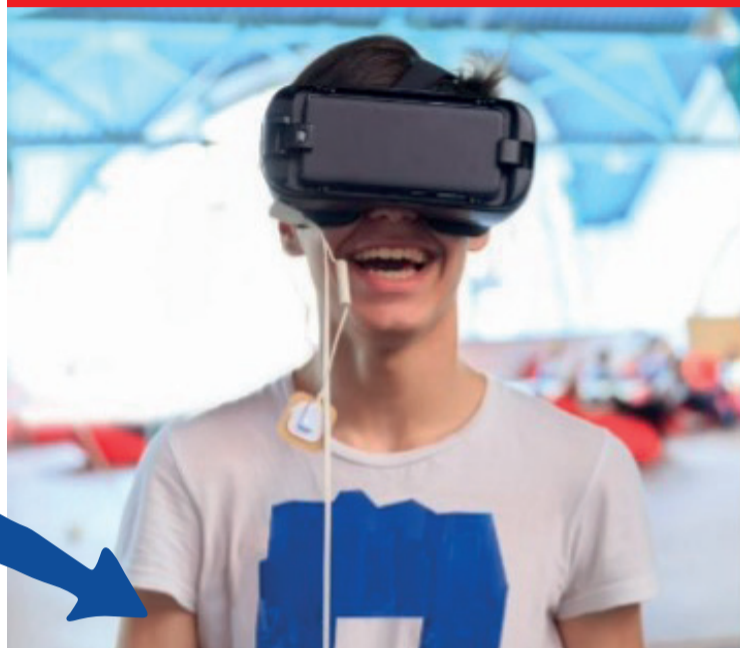
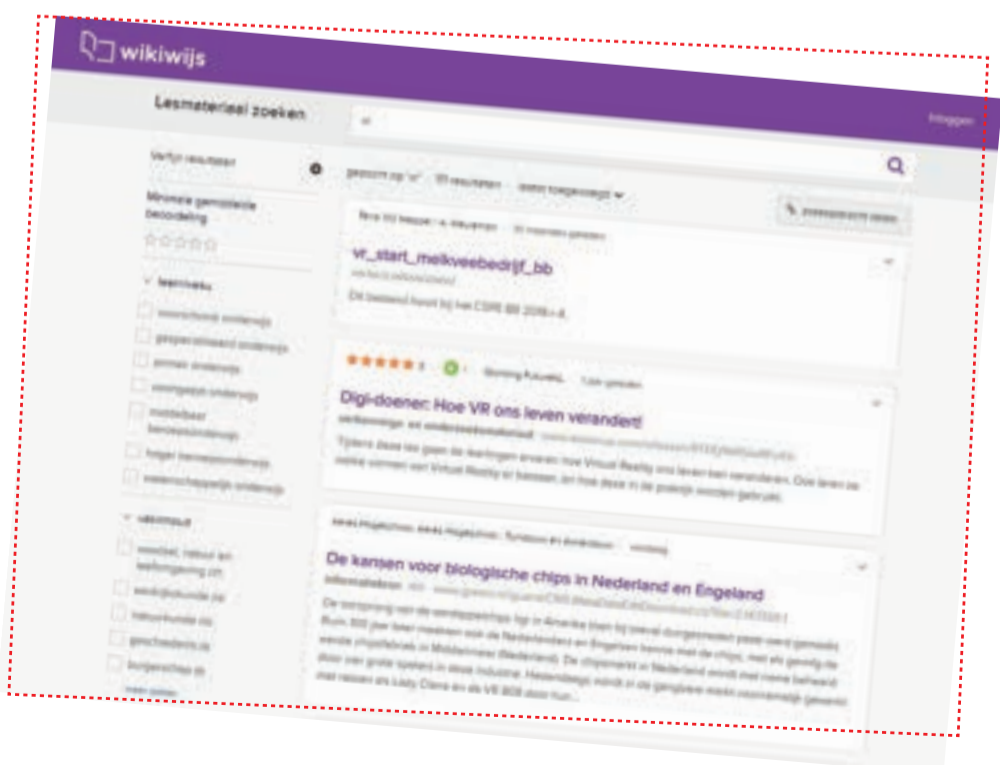
Vraag: "Heeft iemand tips voor het schoonmaken van VR-brillen?"

Reactie:

- Wij gebruiken reinigingsdoekjes voor de soft kant en digibord spray voor de lenzen.
- Ik gebruik speciale brillen spray van de opticien. Dat ontvet goed.
- Volgens mij is het isopropyl alcohol.
- Brillendoekje, Glassex, dat soort dingen. Zolang je het maar niet echt nat maakt.
- Handig zijn de hygiënische wegwerpmaskers die tussen het voorhoofd en de VR-bril geplaatst worden en ervoor zorgen dat de bril schoon blijft.

Online is er steeds meer lesmateriaal te vinden. Je kunt bijvoorbeeld zoeken op VR binnen Wikiwijs en LessonUp. Daarnaast zijn er ook trendwatchers en influencers die regelmatig aandacht besteden aan mogelijkheden voor leerlingen met een speciale ondersteuningsbehoefte. Richard van Hooijdonk deelt in zijn blogs bijvoorbeeld een artikel over hoe Virtual Reality mensen met autisme helpt door de sociale wereld te navigeren. ■

Deel deze dan vooral met ons via onze sociale media kanalen!

Gewoon Speciaal ICT

Gewoon Speciaal ICT is het landelijk netwerk en de expertgroep van en voor professionals in het onderwijs aan leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte. Deelnemers delen kennis en ervaring waarbij ICT als middel ingezet wordt. Kijk voor meer informatie op de website gespecialiseerdonderwijs.nl/expertgroep/gewoon-speciaal-ict en onze sociale media kanalen.

Kijk voor meer informatie op de website gespecialiseerdonderwijs.nl/expertgroep/gewoon-speciaal-ict en op onze socialemediakanalen.

Thierry Koningstein en Elle Peters
t.koningstein@gewoonspeciaalict.nl en
e.peters@gewoonspeciaalict.nl

De Nationale Onderwijspubquiz

Eind 2020 ontstond vanwege de coronaperikelen spontaan het initiatief voor een Nationale Onderwijspubquiz. Toen waren Arjan van der Meij, Femke van Hemert, Martijn Sytsma en Thijs Roovers in staat om binnen een paar weken voor het eerst een pubquiz de grond uit te stampen. Ze sloten af met het voornemen om in 2021 het feest te herhalen, maar dan wel in een fysieke setting. Drank, hapjes, quizen en vooral veel ontmoetingen.

Helaas bleek al tijdens de eerste voorbereidingen dat het er niet in zat om er een live fysiek event van te maken. Ze lieten zich echter niet stoppen door die 'kleine hobbel' en startten met de voorbereidingen voor wederom een online pubquiz. Voorafgaand aan het online evenement werden persberichten rondgestuurd, sponsors gezocht en technische hoogstandjes bedacht. Ook werd vooraf aan de inschrijvende teams gevraagd om na te denken over een goed doel waar zij eventueel een geldbedrag aan zouden willen besteden.

Op 28 december om 20.00 uur ging het feest van start. Alsof ze het al jaren deden werd de quiz allereerst afgetrapt door Kees van Amstel en werd er heen en weer geschakeld tussen de verschillende locaties (bij mensen thuis) en de Populier in Den Haag, waar een team de techniek in handen had, waardoor echt alles eruit zag alsof Arjan van der Meij al jaren quizmaster was.

Er werden zes rondes gespeeld, waarvan met name de laatste ronde hilarisch en heel erg moeilijk was met muziek en drama als onderwerp. Verschillende (bekende en onbekende) onderwijsmensen speelden op hun eigen instrument een intro of een heel nummer. Een vraag werd zelfs gespeeld met een neusfluit.

Tussen de rondes door werd er telkens een nieuwe Tikkie QR-code aangemaakt zodat iedereen die dat wilde een donatie kon doen.

De statistieken van de tweede Nationale Onderwijspubquiz zijn wel leuk om even te delen

- Er waren 271 deelnemende teams
- In totaal waren er 1173 deelnemers
- Gemiddeld 4,3 leden per team
- 11 minuten na de start waren er 630 mensen die de stream tegelijkertijd bekeken
- De stream had 1792 kijkers in totaal
- Er waren 555 chatberichten op YouTube (en die waren heel erg hilarisch)
- #2 trending op een bepaald moment (achter #top2000)
- 15% van de deelnemers speelde met oude team van vorig jaar
- 53% van de deelnemers zat fysiek bij elkaar
- 47% van de deelnemers nam online deel
- 19% van de deelnemers wilde "Het Vergeten Kind" steunen bij winst en 17% wilde Kika steunen
- 49% van de deelnemers was afkomstig uit het po en 18% uit het vo (de rest was dus overig)

R	Best gemaakte vraag	%	Slechtst gemaakte vraag	%
1	In maart 2021 komt het verhaal naar buiten dat leerlingen van een reformatische school gedwongen werden uit de kast te komen voor hun ouders. Op welke school gebeurde dit?	58	In september beginnen alle scholen weer en gelijktijdig start er een campagne die het zelfsteden moet bevorderen. Wat is de #? #DAAROMTESTIK	14
2	Iedereen heeft het in huis, maar hoe noemen we doorgaans 'natriumchloride'?	96	Nadat Pluto uit ons zonnestelsel is gedegradeerd, is Neptunus de planeet die het verste van de zon staat. Hoelang duurt het totdat het licht van de zon, de planeet Neptunus bereikt? Geef het antwoord weer in hele uren. 4	19
3	Carry Slee werd het beste herkend	93	Ron Jans en Aafke Romeijn werden precies even slecht herkend.	28
3	Jan Versteeghs vak, LO, was wel duidelijk	85	Dat Gene Simmons ooit les gaf op een basisschool, hadden de meeste mensen fout	10
4	Waarvoor staat de afkorting CEO in de zakenwereld?	84	Iemand zegt 'borgen' of 'in je kracht zetten' en je moet daar een beetje van spugen. Hoe heet de beweging die je slokdarm dan maakt?	14
6a	One more time wisten veel mensen te raden	80	Beck en Coolio door niemand geraden	0
6a	Nog meer mensen wisten dat dit lied van Britney Spears was	89	Zowel "Everybody's gotta learn sometimes" van Beck als "Gangsta's paradise" van Coolio werd door niemand geraden	0
6b	Love Actually en Mean Girls	66	Zevensprong	39
T	Gemiddeld werd gedacht dat we 6700 euro op zouden halen. Het is nog niet de helft.			

Uitslag

1. Samengeraapt zootje voor Het Vergeten Kind - €1550,-
2. Gesubsidieerde carrièretijgers, voor Edukans - €930
3. Team Ratjetoe voor Leergeld - €620

De pubquiz vanuit een deelnemend team bekeken De onderwijswijven (waar ik als hoofdredacteur ook deel van uitmaak) stonden in de pubquiz van vorig jaar op de negende plaats. In de periode daarna hebben we zelfs een trainingsavond georganiseerd waarin we zelf een aantal rondes gespeeld hebben. Dat was vanzelfsprekend meer om eens een avond bij te praten en een hoop plezier te hebben, maar leek echt op een serieuze training.

Op 28 december zaten de teamleden vanaf 19.30 uur met elkaar in een Zoomsessie en stond de chat open. Het is namelijk wel handig om afspraken te maken over geluid aan/uit. Internet heeft niet overal dezelfde snelheid en net als vorig jaar waren sommige teamleden al aan het nadenken over vraag drie, terwijl anderen net vraag twee bekeken. Ook zijn afspraken over de antwoorden die gegeven worden handig. Want niemand is zo eigenwijs als een onderwijsmens natuurlijk. Dus wanneer in de chat het antwoord in hoofdletters geschreven werd, was diegene er 100% zeker van dat het antwoord goed was. In de pauze tussen de rondes door, ging het geluid in de Zoom aan en werden de vragen en antwoord opnieuw doorlopen en door Wieke Heikoop, de teamcaptain, verstuurd. ■

Welkom in het content-house (#dewereld)!

Fietsend door Rotterdam word ik regelmatig op ouderwetse wijze naar het Youseum gelokt. A0 posters, met touw vastgeknoopt aan lantaarnpalen, nodigen me uit om social media content te komen maken in een hiervoor speciaal ingericht museum. In Amsterdam en in Leidschendam kun je in een tour van een uur door verschillende installaties lopen waar je foto's en filmpjes kunt maken. 'Bij het Youseum ben jij het kunstwerk, de kunstenaar en de criticus.'

Ben ik een jij?

Heel even verwonder ik me over de keuze voor you in plaats van me. Me-seum, ze zullen er vast wel even over nagedacht hebben. Het bekt ook best lekker, toch? Ik denk aan me-time. Echt even lekker, tijd voor jezelf. In het museum zet je ook jouw 'ik' centraal in de ervaringen die je opdoet. Tijd om goed te kijken naar jezelf (in het scherm). En meteen snap ik waarom you hier beter past. Hoeveel me-time je ook neemt, je wordt pas iemand, een you, als de ander je bestaan erkent. De volgers, likes, retweets en reacties zijn wat je bestaansrecht geeft. Hoe meer, hoe beter. Wat je ook creëert in dat museum, het is pas iets als je het deelt (#youseum) en het gezien wordt. In het Youseum maak je van je ik een jij. Daarmee is het Youseum misschien wel de ultieme reflectie op de huidige wereld. Een #wereld waarin we continu online zijn en een groot deel van wie we zijn ook bepaald wordt door onze online presence.

Content-house

Vind je het wat ver gaan? Plekken die speciaal ingericht worden om social-media content op te nemen? Dat gebeurt veel meer. Zo zijn er scholen met speciale TikTokzones. Bijvoorbeeld een speciale gang in de school waar leerlingen hun tiktokdansjes kunnen opnemen. Een interessant fenomeen zijn de content houses. Huizen waar jonge mensen samenleven om op die manier meer en interessantere content te maken. De bewoners hebben vaak al een eigen achterban op het internet. In het huis ontstaat kruisbestuiving. Zowel op het vlak van volgers als op het vlak van creatieve ideeën. Verdienmodel? De huizen hebben eigen social media-accounts (voornamelijk TikTok) en hebben daar zo veel volgers dat ze daar flink aan kunnen verdienen.

Hype house

Benieuwd hoe dat dan gaat? Bekijk de serie Hype House op Netflix over één van deze huizen. In het Hype House wonen jongeren tussen de 17 en 25 die alleen en samen zorgen voor content. Acht gezamenlijke posts in de maand zou de hypotheek van de mansion moeten kunnen betalen.

Een soort TikTok-studentenhuis dus. Met, hoewel op een andere schaal, precies dezelfde problemen als in een studentenhuis. Chase draagt zijn steentje niet meer bij aan de inkomsten, Thomas durft daar niet goed iets van te zeggen en blijft daarom ook de huur van Chases eigen huis te betalen. Larray raakt volgers kwijt als hij het Hype house ingaat omdat zijn volgers vinden dat het huis te wit is en Larray zelf bekritiseert zijn bestie Nikita omdat ze zichzelf te zwart wil voordoen. En natuurlijk. De afwas wordt niet gedaan en op het feestje van Chase wordt Thomas niet uitgenodigd. Iedere bewoner heeft een eigen manager, en die kunnen ook weer ruzie maken met elkaar. Maar... er is ook veel plezier én er wordt regelmatig gepost.

Je zou wellicht denken dat de bewoners, door alle content die ze maken, het toenemend aantal volgers en de vele likes heel gelukkig en rijk zijn. Maar dat is niet zo. Ze vervelen zich vaak, zijn boos en nooit tevreden over het aantal views dat ze hebben. Wat opvalt is dat de deelnemers die het meest enthousiast bezig lijken met hun leven niet (meer) in het huis wonen. Zij hebben een muziekcarrière, een make-uplijn of zijn bezig met een danscarrière. Hype house was/is een opstapje of een bijverdienste.

Big business, kunst of grap?

Content houses wekken vaak de indruk dat ze zijn opgericht door de bewoners zelf, met als doel samen creatievere content te maken. Zoiets als een kunstenaarscollectief. Mij bekruipt toch het gevoel dat hier grotere spelers meedoen en andere belangen meespelen. Gaat het om de kunst, om de erkenning van you, of om het grote geld?

Het Youmuseum biedt ook ons als gewone stervelingen de ultieme plek om te ervaren hoe het is om in een content house te zijn. We maken van onze me een kunstenaars-you. Hebben de oprichters hiermee een gat in de markt gevonden, zijn we onderdeel van een maatschappijkritisch kunstwerk of hopen ze dat de criticus in ons opstaat? ■

He Marieke,

Het jaar 2022 is alweer even aan de gang en na twee coronajaren zou het heel fijn en wenselijk zijn wanneer we nu weer een 'gewoon' jaar mogen hebben. Zo'n jaar waarin je gewoon weer over kunt gaan tot de orde van de dag! Dat we die 'orde van de dag' misschien even opnieuw moeten herdefiniëren, hoort er misschien ook wel bij.

Ik zal vast eens een begin maken met wat in mijn ogen hoort bij de 'orde van de dag': je hebt je werkzaamheden te doen, hiervoor ben je op locatie (school) aanwezig, dus je hebt tijd om je te verplaatsen van A (thuis) naar B (werk). Tijdens je werkzaamheden kun je je bezighouden met je kerntaak, als je docent bent is dat het begeleiden van leerlingen in hun leerproces. Het overdragen van kennis en het stimuleren van de leerlingen om die kennis op te slaan in hun hoofd, zodat ze er op de lange termijn ook echt iets aan hebben. Naast het werken in de klas met je leerlingen ben je samen met je collega's verantwoordelijk voor wat er gaande is in de school. Je ontkomt er niet aan om met elkaar te overleggen, af te stemmen en afspraken te maken. Ondertussen ben je ook weer bezig met de dag van morgen, wat is er vandaag door je leerlingen geleerd en hoe pak je dit morgen verder op? Wanneer je werkdag erop zit, hoop ik dat je met een voldaan gevoel weer vertrekt van B naar A eventueel via C (winkel). Koken en genieten van de maaltijd, samen zijn met je gezin of alleen aan tafel zitten. Na het avondeten staat er misschien nog sporten of een andere sociale bezigheid op het programma en dan is het uiteindelijk tijd om je rust te pakken en je bed in te duiken. Misschien nog met een boekje of filmpje erbij (al zou ik dat laatste willen afraden vanwege het niet aanmaken van melatonine, het hormoon dat je helpt om in slaap te vallen). Na een goede nachtrust is er dan weer tijd voor een volgende dag.

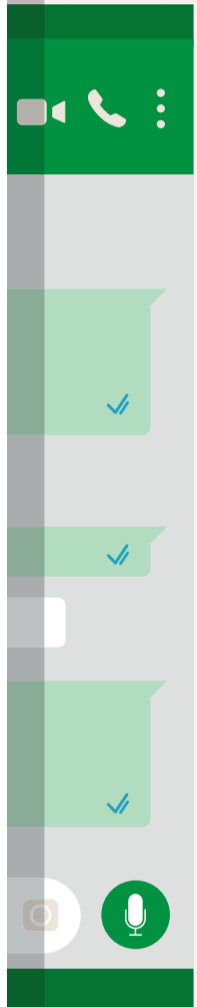
Dit zou toch over digitale vaardigheden moeten gaan, dit stukje? Ja natuurlijk, nu komt de aap uit de mouw! Want ik hoop dat het inzetten van technologie je gaat helpen om die 'orde van de dag' zo goed mogelijk uit te voeren. Dat je bijvoorbeeld gebruik maakt van de mogelijkheden die je persoonlijke devices je bieden om goed tot rust te komen. Ik gebruik het slaapritme op mijn telefoon waardoor ik ruim voor bedtijd niet meer bij mijn apps kan en mijn wekker in de ochtend ervoor zorgt dat ik uitgerust op sta. Die wekker van mijn telefoon ligt overigens niet in mijn slaapkamer hoor, hij staat gewoon zo hard dat ik echt mijn bed uit moet om hem uit te zetten!

Voor ik naar mijn werkplek vertrek, check ik even de actuele file-informatie. Als het druk is kies ik ervoor om snelwegen te vermijden, pak ik meteen een soort van vakantiegevoel mee! De online omgevingen die handig zijn voor school ontwikkelen zich in razend tempo, je kunt dus met één druk op de knop alle tabbladen openen die voor die lesdag handig zijn. Er zijn handige afspraken gemaakt met ouders en collega's over communiceren. Welk communicatiekanaal gebruikt wordt voor welke informatie is bij iedereen duidelijk. Zo check je in de ochtend voor je werkdag alleen de urgente berichten die invloed hebben op je lessen van die dag, de rest komt later wanneer er minder tijdsdruk is. Die communicatie is de afgelopen twee jaar vooral online geweest, via Teams, mails, chat of app. Misschien goed om even te bekijken of dit allemaal op de meest handige manier gaat?

Als je in je lessen gebruik maakt van digitale methodes is het fijn wanneer je hier ook echt tijdswinst uit kunt halen. Weet je alle knoppen te vinden, krijg je de gewenste informatie snel zichtbaar? Weet je welke acties er nodig zijn na het zien van de informatie? Heb je het daar met je collega's over?

De technologie is er, hoe je er goed gebruik van kunt maken is handig om samen met elkaar te bespreken. Hoe denk jij daarover Marieke?

- Rhea

New message

To

Subject

Marieke Simonis werkt als zelfstandig trainer op het gebied van Onderwijs & ICT. Zij houdt zich bezig met het vergroten van de digitale vaardigheid van docenten en leerlingen. Haar trainingen en scholingstrajecten richten zich een waardevolle inzet van digitale middelen: als toevoeging op de didactiek en pedagogiek in het onderwijs en als hulpmiddel in het professioneel werken in een organisatie. Marieke heeft het vak digitale geletterdheid ontwikkeld en lesgegeven aan brugklasleerlingen in het VO. Lees meer op haar website: learnon.nl

Rhea Flohr werkt als zelfstandig ondernemer op het gebied van onderwijs en technologie. Als i-Coach begeleidt ze docenten bij het geven van goed online onderwijs. "Zet ICT alleen in wanneer het een meerwaarde heeft" en, "Leer leerlingen om ICT op een goede manier voor hen te laten werken!" zijn twee spreuken die goed bij haar passen. Bekijk haar website rheaflohr.nl

Ha Rhea,

Ook in de tweede 'harde lockdown' heeft de beschikbare technologie weer veel mensen kunnen helpen. De orde van de dag is echter inderdaad wel anders wanneer er technologie beschikbaar is en gebruikt wordt. Zoals een mbo-student uit Hilversum het zo treffend verwoordde: probeer niet met technologie het 'normale leven' (eigenlijk zei hij het 'normale onderwijs') na te doen, maar doe iets nieuws dat aansluit bij de mogelijkheden. Wijze woorden vond ik! Deze strategie vraagt om het verkennen van de mogelijkheden en om een omslag in het denken: als dit nu mogelijk is, hoe ga ik er dan optimaal gebruik van maken?

Wat optimaal gebruik precies inhoudt, kan per persoon verschillen. Jij gebruikt het slaapritme op jouw telefoon voor een goede nachtrust, een ander legt de telefoon weg met datzelfde doel. Optimaal gebruik betekent voor het ene onderwijsteam misschien dat het digitale contact via één programma plaatsvindt, voor een ander onderwijsteam betekent het dat zij vanuit één startpunt diverse leeromgevingen kunnen ontsluiten. Hoe je optimaal gebruik vaststelt, hangt dus af van het doel dat je (samen) voor ogen hebt, of van de ongewenste situatie die je hebt ervaren en voortaan je wil vermijden. De definitie die je voor jezelf of met jouw team vaststelt, biedt een leidraad bij het gebruik van digitale middelen: aan de hand van de gewenste uitkomsten bepaal je de rol van technologie in jouw leven.

Het voor- en nadeel van digitale middelen is dat ze doorontwikkelen. De mogelijkheden zijn vandaag misschien anders dan gisteren, omdat er vannacht een update is geweest. Ook dit hebben we ervaren met een tweede lockdown: de toepassingen die we hadden leren gebruiken zagen er anders uit: knoppen zaten op een andere plaats, er waren nieuwe knoppen bijgekomen en misschien waren er zelfs ook dingen verdwenen. Dit betekent dat we meer moeten leren dan de knoppen van een toepassing om optimaal gebruik te kunnen blijven maken van digitale middelen. We willen de toepassingen kunnen doorzien 'als de knop niet meer hier staat, dan kan ik 'm vast daar vinden' en we willen vertrouwen krijgen in onze eigen vaardigheid met de digitale middelen 'ik probeer dit menu, eens kijken welke mogelijkheden daar te vinden zijn'.

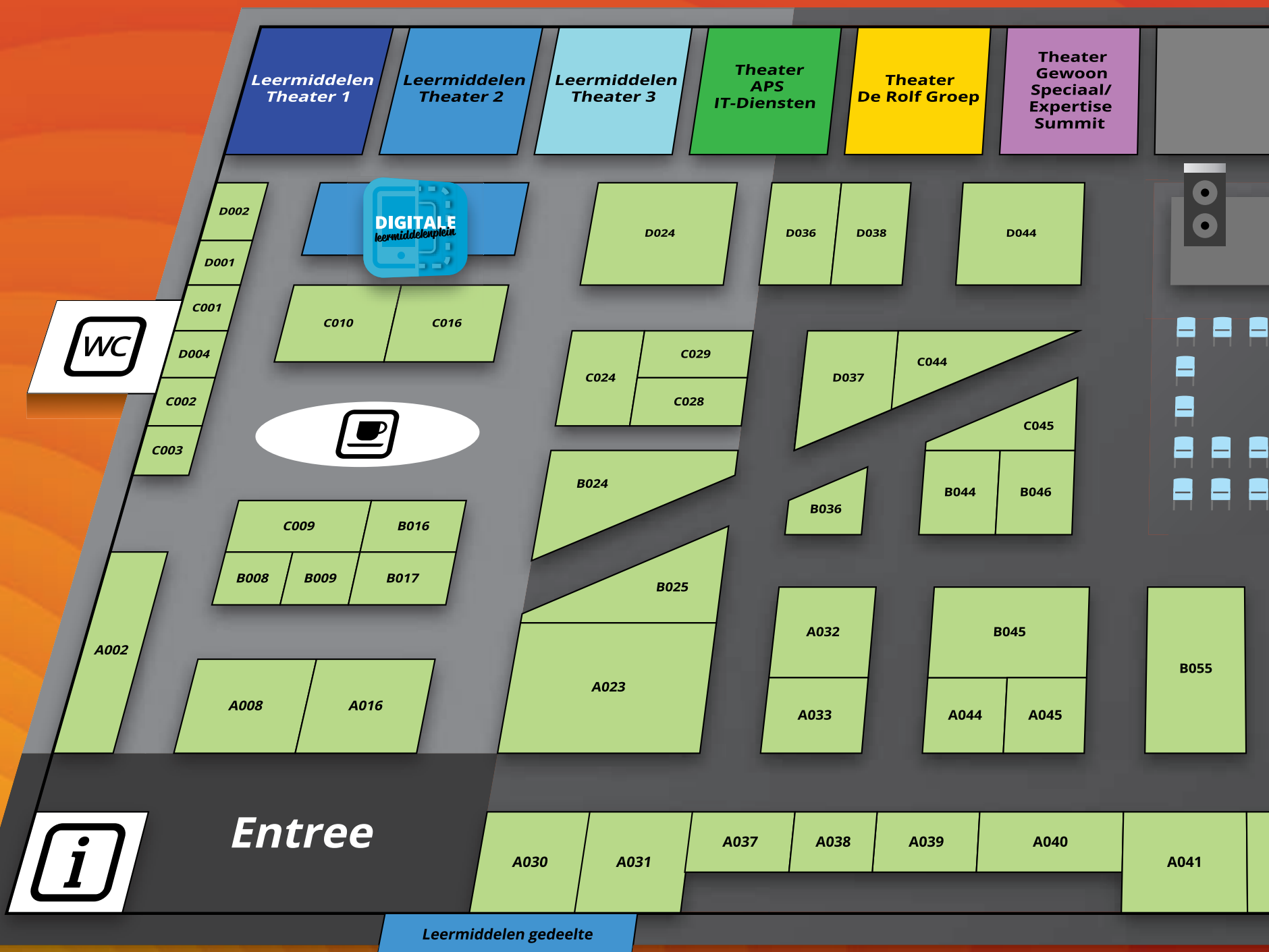
Optimaal gebruik vraagt dus om heldere (gezamenlijke) doelen, het blijvend verkennen van de middelen die we hebben om deze doelen te bereiken en een reflectie met elkaar om te bepalen of we nog op de goede weg zitten. Gelukkig hebben we vaak in onze omgeving wel iemand die het leuk vindt om de mogelijkheden van digitale middelen te verkennen, iemand die ook bereid is om vervolgens mee te denken over jouw optimale gebruik. Misschien jouw vriend, tante, docent, collega, bibliothecaris, O-ICT'er, ADE'er of iCoach. Wat wil jij bereiken of voorkomen met het gebruik van digitale middelen?

- Marieke

PLATTEGROND

Onder voorbehoud van fouten en wijzigingen

HOOFDSPONSOR

Prowise

FOUNDING PARTNERS

Onderwijsinnovatie en ict
vives **NOT** R23
24 - 28 januari

APS IT diensten
Voor ICT in het belang van uw school

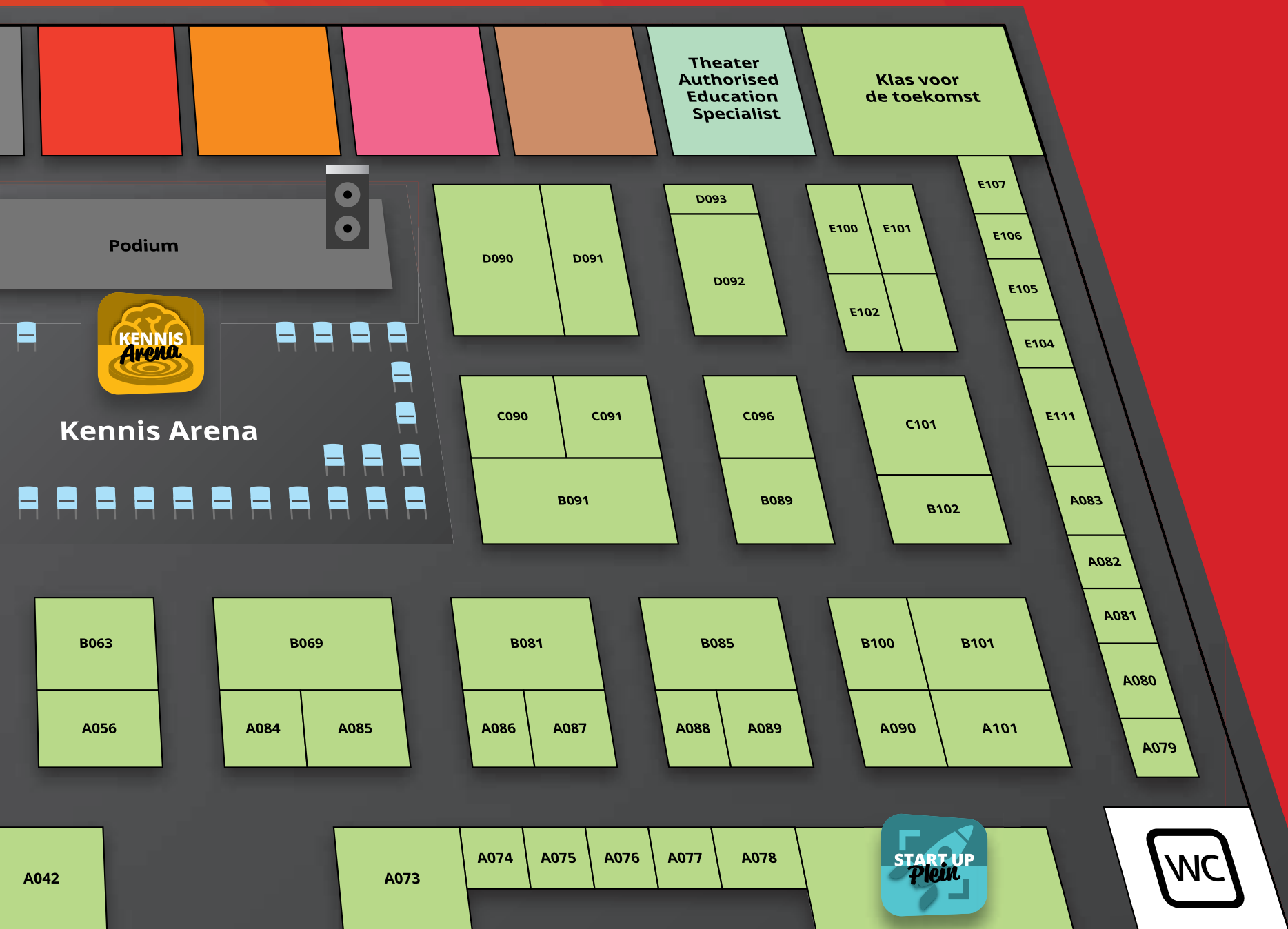
EXPOSANTEN

Active Group
AMAC
Amn
APS IT Diensten
Asus
Aver
Ben Q
Buy it direct
Brightskills
Bureau ICE - IEP
Campusshop
Centenna
Centralpoint
Chadd
Choop
Cito
Cloudwise
De rekenwinkel
De Rent Company
De Rolf Groep
Dell

A042
B091
A083
D038
D036
A080
A084
A044
C010
C001
B063
B102
C090
A081
C044
C002
A023
E107
B069
D044
D091

Deviant
Diataal
Dustin
DWE-ICT
Edutijd
E-wise
Fringe
Futureminds
Gewoon Speciaal ICT
Gibas
Greenscreenbox
Heutink
Heutink ICT
HikVision
ID focus
Infowijs
Instruct
ISandBOX
Itslearning
Klas voor de toekomst
Klik Onderwijs

D024
C003
E102
B045
A037
B046
A090
A075
E111
A073
A045
A016
B055
A041
A039
B036
C024
A088
A038
F100
A032

Kurve
 Leba benelux
 Leerlingbespreking.nl
 Lenovo
 Leslab
 Let Things Talk
 Lü Interactive Playground
 Matific
 MijnRapportfolio
 Myndr
 Netgear
 Nooby.tech
 Oo.nl
 Openedu
 Oracle
 Parentcom
 Parnassys
 Promethean
 Prowise
 Readspeaker
 Reisgids Digitaal Leermateriaal

A002
 A031
 B016
 B101
 B017
 E106
 C101
 A089
 C028
 E101
 A087
 B100
 A097
 A085
 A040
 A033
 B024
 B081
 D090
 D002
 E111

Rekenteam
 SchoolSupport
 Signpost
 Simulise
 Skool
 Smart
 Socialschools
 Somtoday
 Studyspace
 Test-correct
 TMI academy
 Van Volta
 Viewsonic
 Vitasys
 Vo content
 Wentzo
 Wismon
 Xando
 XMLP
 Ziber

D001
 C029
 A056
 A086
 B085
 C045
 B089
 B025
 A082
 C016
 A077
 D037
 A101
 C096
 C009
 B044
 E100
 D092
 D004
 A030

IPON START UPS

Startup plein

Fuze field
 Springlab
 Interactive App
 Seppo
 Velicus
 Examify

De LiveCloud.online toolset voor het touchscreen - Nieuw!

Interactief lesgeven via het digitale schoolbord werkt met de juiste toolset erbij nog makkelijker. LiveCloud.online is zo'n tool; geschikt voor touchscreen en makkelijk toe te passen. Het biedt een selectie primaire basistools, aangevuld met een toolset waarmee interactie aangaan met de klas supereenvoudig wordt en vormt zo de perfecte basis voor iedere les.

De basistools

De tools die onmisbaar zijn voor elke onderwijsprofessional zijn door de makers van LiveCloud.online in een nieuw jasje gestoken. Het online schoolbord, de verzameling timers en de namenkiezer & groepenmaker blinken uit in eenvoud en veelzijdigheid. Met het rustig ogende uiterlijk en de doeltreffende functies wordt duidelijk een nieuwe standaard neergezet.

De interactietools

Een hoge leerlingbetrokkenheid is een voorwaarde voor een effectieve les. Met de interactietools van LiveCloud.online kun je eenvoudig online de interactie aangaan met je klas. Dat kan gewoon via het touchscreen en zonder voorbereiding. Zo betrek je alle leerlingen bij je les en krijg je live inzicht in de aanwezige kennis.

Handig in gebruik

Bij alle tools zijn ClickDemo's gemaakt zodat je als leraar snel en visueel een overzicht krijgt van de beschikbare functies van de tools. Alle tools van het platform zijn zo ontworpen dat je deze live in de klas kunt gebruiken zonder voorbereiding. Wil je je les voorbereiden en op een later moment gebruiken? Ook dat is mogelijk.

Ook de moeite waard!

De Live Wall is een interactietool die door zijn onbekendheid nog niet veel wordt ingezet, maar absoluut de moeite waard is. Wil je bijvoorbeeld - voorafgaand aan een les over vulkanen - weten welke kennis al aanwezig is, dan kun je de groep vragen om alles wat zij er al over weten in te sturen. Op het touchscreen ontstaat dan een muur van kennis. Bovendien heb jij meteen de beginsituatie van je les. Ook kun je met deze tool de lesinhoud terugvragen; een mooie afsluiting van je les.

Daarnaast heeft LiveCloud.online ook nog de volgende tools beschikbaar:

- de Live Vraag, voor het stellen van gesloten vragen;
- de Live Battle, een leuke tool waarin een spelelement zit verwerkt;
- de Live Chat, voor de creatieve geest.

De eindconclusie

LiveCloud.online is een prima aanvulling op de bord- en de methode-software. Het platform laat zich het beste omschrijven als een online PowerPointachtige omgeving waarmee heel dynamisch de effectiviteit van een les kan worden verhoogd. Een echte aanrader om eens in je eigen klas in te zetten! ■

Platform: LiveCloud.online

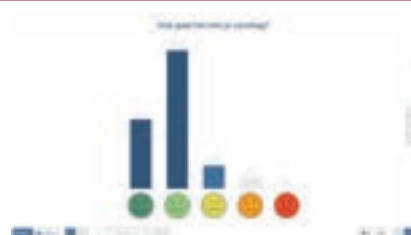
Doelgroep: po - vo - trainers - ontwikkelaars

Prijzen: het standaardgebruik van de tools is gratis

De top-3 interactietools

1 Live Poll

Met stip op één: de LivePoll. Met deze interactietool kun je een peiling houden in je groep. De deelnemers kunnen hun inzending insturen via een device zoals telefoon, tablet of notebook. Op het touchscreen klikken is ook een optie. Voor het uitzetten van de peiling zijn diverse templates beschikbaar.

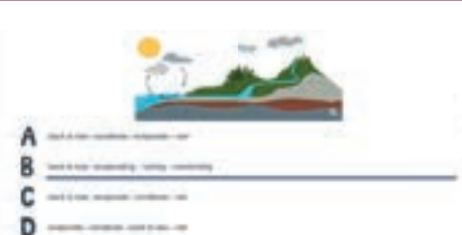
2 Live Woordweb

Het Live Woordweb is bij uitstek geschikt voor het visualiseren van woordgroepen. Hoe vaker een woord wordt ingezonden, hoe groter deze op het touchscreen verschijnt. Wil je het woordweb een ander uiterlijk meegeven? Het platform heeft diverse kleurenthema's. Voor een les over het klimaat kan er bijvoorbeeld een bijpassend groen thema worden geselecteerd.

3 Live Multiple Choice

Met de Live Multiple Choice kun je één enkele meerkeuzevraag aan je groep voorleggen, maar ook een hele set met meerkeuzevragen stellen. Je bepaalt zelf het aantal antwoorden waaruit gekozen kan worden en of er bij de vraag een afbeelding of filmpje geplaatst wordt.

School TOOLS

Eilik

In deze tijd van veel thuis werken mis je misschien soms je collega's of vrienden voor wat interactie. Dan is er altijd nog Eilik. Natuurlijk is Eilik een robot, maar door de ver ontwikkelde emotionele intelligentie is hij getraind in het hebben van sociale interactie met mensen of met andere Eilik robots. Hij reageert op aanrakingen, schudden en heeft wat hoogtevrees. Toch is Eilik ook nog nuttig. Hij beschikt over verschillende timers zoals countdown of pomodoro zodat jij je gedurende een bepaalde tijd kunt focussen op een taak. Maar Eilik is natuurlijk vooral grappig. Je vindt hem op Kickstarter of Indiegogo.

Curling- en sjoelbord

Bij de winter hoort curling, en een typisch Nederlands gezelschapsspel is natuurlijk sjoelen. Kinderen vinden dit vaak super om te doen. Een nadeel van sjoelen is dat die sjoelbak best wat plek in beslag neemt. Waar berg je hem op zodat je hem toch snel tevoorschijn kunt halen als je zin hebt in een potje sjoelen? Met deze combi van sjoelen en curling is dat opgelost. Het spel bestaat uit compacte platen die je met magneetstrips aan elkaar bevestigt. Het past precies op een grote tafel of op een paar leerlingtafels die je achter elkaar plaatst. De sjoelstenen/pucks en een baan-vegertje krijg je meegeleverd natuurlijk. Je koopt dit curling- en sjoelbord bijvoorbeeld bij Trendyspeelgoed.nl.

Makedo klassenset

Wat is er mooier dan echt iets bouwen? Deze keer zonder technologie, maar met karton en kosteloos materiaal. Makedo is een set met kartongereedschap zoals zagen en schroevendraaiers, priemen en zogenaamde fold rollers. Met een fold roller kun je in het karton een vouwlijn maken, waardoor je het kunt buigen. Met de speciale kartonschroeven zet je je constructie in elkaar. De klassenset bestaat uit ongeveer 360 losse onderdelen. Makedo is in te zetten voor leerlingen vanaf 5 jaar. Je bestelt Makedo bijvoorbeeld bij ictleskisten.nl Er zijn ook kleinere sets verkrijgbaar.

Wacky robots

De wacky robots zijn niet direct robots, maar setjes waarmee je kunt leren solderen. Ze zijn met zijn vijven: Capacitron, Mr. Bee, Bob, Resistron en Marv. Bij iedere robot leer je iets over bijvoorbeeld het aansluiten van LED-jes, condensatoren, het verschil tussen een switch en een drukknop of de wet van Ohm. Je koopt ze alleen of met zijn vijven in een setje. Die moet je vervolgens dus zelf in elkaar knutselen waarbij je in ieder geval een soldeerbout nodig hebt. De setjes zijn voorzien van een Nederlandstalige instructie en je koopt ze bijvoorbeeld via derekenwinkel.nl.

Kiene tafel

De Kiene tafel is bedoeld voor jonge kinderen. De tafel is in hoogte verstelbaar, maar hij is echt bedoeld voor kinderen onder de acht jaar. Mooi aan de Kiene tafel zijn de verwisselbare tafelbladen. Dat betekent dat je het tafelblad snel kunt wisselen voor een andere activiteit. Denk aan een krijtbord of whiteboard, een Duplo of LEGO grondplaat, themaplatten en puzzelframes. Een opbergzak wordt meegeleverd. Je kunt er eventueel speciale stoeltjes bij kopen. Je koopt de Kiene tafel via Heutink.

Bouw je BEP

BEP is bedacht in Rotterdam bij Maakplaats010 en zo komt hij ook aan zijn naam. Bep was vroeger in Rotterdam een veelgebruikte naam voor zowel jongens als meisjes. Met de lespakketten en kisten van Bouw je BEP kunnen kinderen zelf een robot bouwen, programmeren en eigen identiteit geven. In de lespakketten vind je alle benodigde materialen. Daarnaast zijn er instructiefilmpjes en digitale lessen die leerlingen en leerkrachten ondersteunen bij het bouwen van hun eigen BEP. Het is eenvoudig om iedere BEP een eigen identiteit te geven. De buitenkantjes zijn los leverbaar. Voor meer informatie kijk je op bouwgebep.nl.

Online leeromgevingen en online leren

Intussen is er wel wat verschuiving in het taalgebruik opgetreden. Werden in het begin de term 'online leeromgeving' en de synoniemen gebruikt om de software aan te duiden, nu kom je ook tegen dat een bepaalde hoeveelheid bij elkaar horend online leermateriaal (de 'cursus') wordt benoemd als een online leeromgeving. De software heet dan 'platform'. Toen ik dat voor het eerst las, vond ik het fout taalgebruik, maar discussie hierover is nooit productief. Trouwens, op het web zoeken met de term "online leeromgeving" leidt vooral naar mensen en organisaties die daar het platform mee bedoelen. En nu ik toch bezig ben: ik noem 'degene die leert' leerling, en voor de 'aansturende' gebruik ik leraar. Je kunt er andere woorden voor gebruiken, weet dat ik in dit artikel bovenstaande termen gebruik.

In het begin

Bij het CINOP hebben we vanaf 1996 een aantal jaren online leeromgevingen getest, als een soort consumentenbond. Dat was nuttig werk, maar inmiddels ontlopen de beschikbare online leeromgevingen elkaar weinig meer. Soms kom je nog claims tegen dat een bepaalde omgeving heel goed een bepaalde didactische aanpak ondersteunt. Dat is onzin; met elke online leeromgeving kun je elke didactische aanpak aanbieden, zoals je met elke tekstverwerker alle soorten teksten kunt schrijven en opmaken.

Leeractiviteiten

Er speelt iets veel belangrijkers wanneer je cursus in een online leeromgeving maakt en die aanbiedt aan leerlingen: leeractiviteit. Leerlingen leren vooral als ze iets doen. Niet als ze alleen kijken en luisteren. Wel als ze gevraagd wordt iets te doen met bepaalde kennis. Echter, in een

Online leeromgevingen bestaan vanaf ongeveer 1996. 'Teleleerplatform' was in dat jaar de soortnaam. Daarna 'Elektronische leeromgeving' (ELO), 'Digitale leeromgeving' (DLO), of Learning Management System (LMS) en nu 'Online leeromgeving'. Moodle, Blackboard, Learndash, Huddle en A New Spring zijn voorbeelden.

cursus die gevolgd wordt in een online leeromgeving is dat een probleem, want de leraar staat niet voor je neus om je bij de les te houden. De enige oplossing daarvoor is: stop de online cursus vol met leeractiviteiten, zodat de leerlingen zo veel mogelijk aan het werk zijn.

Ik geef hiermee al direct mijn belangrijkste punt weg, maar het heeft niet zoveel zin dat uit te stellen. Een goede cursus in een online leeromgeving moet barstensvol zitten met leeractiviteiten. Het maakt niet uit of je deels face-to-face lesgeeft en de leerlingen deels via de online leeromgeving leren, ook dan moet het online deel leeractiviteit georiënteerd zijn. Natuurlijk moeten de leeractiviteiten die je bedenkt passen bij de leerdoelen, anders leiden ze niet tot de gewenste leerresultaten.

Vier principes

Deel de cursus in in betekenisvolle onderwerpen

Indelen in hapklare brokken doe je in een face-to-face lessenreeks ook, dus dit is niet nieuw of bijzonder.

Maak de leeractiviteiten tot de kern van de cursus

Sommen maken, woordjes memoriseren, oefenvragen beantwoorden, een verhaal schrijven, twee dingen vergelijken en de beste kiezen, gaten teksten vullen, een schets maken van een tiny house. Aan deze voorbeelden is al te zien wat in mijn ogen leeractiviteiten zijn. Om de vaart er niet uit te halen, ga ik er hier niet op in, maar aan het einde van dit artikel wel.

Natuurlijk is voor het uitvoeren van een leeractiviteit kennis nodig. Als leerlingen die kennis nog niet hebben, moeten ze dat eerst verwerven. Je kunt ze daarbij helpen door er 'les' over te geven: uitleg met woord en gebaar tijdens een online sessie, en/of gestold in een presentatie. Maar altijd omdat het nodig is voor de leeractiviteit die ze daarna moeten gaan doen. Ik heb nogal wat studiedagen en congressen bijgewoond over hoe je online leren vormgeeft. In tachtig procent van de voorbeelden was men vooral bezig met het vormgeven van dat wat men wil overbrengen of vertellen. Fancy presentaties, met video, met animaties. Zorgvuldig opgemaakte teksten met afbeeldingen, tientallen voorbeelden heb ik voorbij zien komen. En de leeractiviteiten kwamen er bijna altijd bekaaid af.

Zo rond 2015 bood de Open Universiteit (OU) een MOOC (Massive Open Online Course) aan over e-learning. Wilfred Rubens was de initiator en maker. Ik kon niet wachten om mee te doen. Hoe zouden hij en zijn collega's het hele gebied van online leren in kaart brengen? De cursus draaide gedurende 6 weken. Ik was binnen 2 weken afgehaakt. Ongetwijfeld door te weinig zelfdiscipline, maar zeker ook door een gebrek aan leeractiviteiten: ik hoefde nauwelijks iets te doen.

Een jaar later werd de cursus opnieuw aangeboden. Weer nam ik deel, maar nu moest ik flink aan het werk. Een oordeel over iets formuleren. Feedback geven op een tekst van een medecursist, en dan met argumenten. Online een korte discussie voeren met de cursisten van mijn leergroep, waarbij je tenminste twee keer een relevante bijdrage leverde. Een korte tekst schrijven over een onderwerp, en die werd van feedback voorzien door een medewerker. Natuurlijk waren er ook presentaties, webinars en interviews met deskundigen, maar wat daar gepresenteerd werd had je nodig voor de leeractiviteiten. Dit keer was ik wel de hele cursus van de partij.

Zoek naar manieren om je feedback efficiënt te geven

Commentaar en feedback op de uitgevoerde leeractiviteiten zijn voor leerlingen van wezenlijk belang. Je wil horen of het goed is of niet, welke fouten je maakt, wat het niveau van je werk is, want straks komt er een toets. In een face-to-face situatie gaat dat gemakkelijker, want je hebt de leerlingen voor je neus. In een online situatie ben je voor je het weet ontzettend veel tijd kwijt met waarderen, feedback

geven, suggesties doen. Naast dat je regelmatig specifieke feedback wil geven aan elke leerling, want dat verdienen ze, zijn er ruwweg twee manieren om de efficiëntie erin te brengen: leermateriaal maken dat zelfsturend is, en stimuleren van leren in kleine groepen.

Met zelfsturend leermateriaal bedoel ik oefenvragen met voorgestructureerde feedback. Je kent het wel, en de allerslechtste feedback die je daarin kunt tegenkomen is "Nee dat is niet goed, probeer het nog eens". Dodelijk, en het kan veel beter. De meeste online leeromgevingen hebben wel een module waarin het mogelijk is oefenvragen te maken met automatische feedback. De kwaliteit van de vragen, én de feedback, hangen van jou af. Kernprincipe bij het maken van dit soort de vragen en de antwoorden is: lok met de antwoordalternatieven specifieke denkfouten uit en geef daar gericht commentaar op (zie kader en afbeelding hiernaast).

Leren in kleine groepen kun je zien als een poging om de leraar te vervangen door de groep. Als je leert en werkt in een groep ben je tenminste niet alleen aan het pielen. Ook hierbij is het oppassen geblazen, want lang niet alle leerlingen gedijen bij het leren in een groep. En alleen maar leren in een groep werkt ook niet.

Laat je leerlingen weten dat je regelmatig online bent

Deze regel valt enigszins buiten mijn pleidooi om met leeractiviteiten te werken, maar heeft meer te maken met het stimuleren van activiteit. Met passief online zijn, dat wil zeggen bereikbaar zijn, bied je de gelegenheid aan te schieten met vragen. Als je actief online bent, schiet je hen aan om te horen of het een beetje lukt met het werk. Als ze weten dat je de vinger aan de pols houdt, is dat een stimulerende, of wie weet controlerende factor.

Leeractiviteiten, wat zijn dat?

Zoals al gezegd, iets is een leeractiviteit als een leerling iets doet. Kijken en luisteren naar een leraar die iets uitlegt kun je ook een leeractiviteit noemen, want de leerling denkt mee. Daar valt wat voor te zeggen, alleen het is niet na te gaan óf er ook daadwerkelijk iets gebeurt in het hoofd van de leerling. Daarom sluit ik deze activiteit uit en definieer ik een activiteit als leeractiviteit als er sprake is van een zichtbaar resultaat. Dat resultaat kan de leraar bekijken en er feedback op geven.

In <https://nl.wikibooks.org/wiki/Onderwijsprofessional/Begrip/Leeractiviteit> wordt het begrip leeractiviteit opgesplitst in reproductieve en productieve leeractiviteiten, wat een handige indeling is. Voorbeelden van de reproductieve zijn: benoemen, samenvatten, hoofdlijnen aangeven, onthouden. Voorbeelden van de productieve: voorspellen, beoordelen, beargumenteren, creëren. ■

Aike van der Hoeff

Aike van der Hoeff is onderwijskundige. Hij werkte na een docentschap aan een HBO-V, als consultant onderwijs en ICT bij het CINOP en was daarna specialist onderwijs en ICT bij de lerarenopleidingen van de HAN. Na zijn pensionering werkt hij zelfstandig als ontwikkelaar e-learning materiaal en als inrichter en beheerder van online leeromgevingen. In 2013 verscheen onder redactie van Erik Bolhuis en hem bij Coutinho het boek 'Onderwijs met ICT'.

Voorbeeld

Een voorbeeld van een multiple choice oefenvraag zonder tweede poging, met antwoorden die bij voorspelbare denkfouten horen, en goede feedback. Het is een wat flauwe vraag, maar hij illustreert wat ik bedoel.

Vraag: "Hoe heet de vorst van Nederland?"

Antwoordalternatieven:

- 1. Maxima
- 2. Willem Alexander
- 3. Rutte
- 4. Beatrix

Feedback

Feedback bij 4: Nee dat is niet juist. Beatrix was vroeger wel de vorst (koningin) van Nederland, maar nu is zij daarmee gestopt.

Feedback bij 3: Nee dat is niet juist. Rutte is de baas van de regering, hij hoort niet bij het koningshuis.

Feedback bij 1: Nee dat is niet juist. Maxima heeft wel de titel koningin, maar zij is niet de vorst. Dat is haar man Willem Alexander.

Onderwijsapps Onderw Onderwijsapp

Susan Tipt Apps

In deze rubriek worden educatieve apps, taaltools en lesplannen uitgelicht.

Vijf jaar lang heb ik met trots en veel plezier voor jullie apps mogen uitzoeken, bekijken en testen. Ondanks deze mooie uitdaging heb ik besloten te stoppen met recenseren. Dit zijn dus mijn laatste apptips voor Vives Magazine. Via deze weg wil ik Karin Winters, hoofdredacteur van Vives Magazine, en de redactie bedanken voor de fijne samenwerking! Ik hoop dat jullie ook deze keer wat hebben aan de apptips voor het onderwijs. Bedankt voor het lezen!

Letters en klanken - PO

Geschiedt voor Android, iPad en iPhone - gratis (bevat reclame)

Een nieuwe app van meester Dennis. In deze app staan letters en klanken centraal. De app bevat vier verschillende soorten oefeningen: welke letter hoort er op het streepje, welk woord lees je hier, waar zie je de (letter) en welk woord hoort bij het plaatje. Naast deze vier oefeningen kun je ook de uitspraak van alle letters van het alfabet horen. Direct bij de letter en de uitspraak komt er ook een plaatje in beeld. Bij de instellingen kun je onder andere kiezen uit twee verschillende lettertypen en de alfabetische of de schooluitspraak. De uitspraak in deze app is goed en de app bevat kleurrijke afbeeldingen waarbij de trein het middelpunt is.

Mouse Timer - PO

Geschiedt voor Android, iPad en iPhone - gratis

Deze app is eigenlijk niets meer of minder dan een timer. En timers zijn er genoeg. Maar deze app maakt het wachten net iets aantrekkelijker voor (jonge) kinderen. Je kunt de volgende minuten instellen: 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20, 30 en 60. Wanneer je een keuze hebt gemaakt, komen er appels in beeld. Hoe langer de tijd, hoe meer appels. De muis begint aan zijn eerste appel en eet zo net zolang door totdat alle appels op zijn en er alleen nog klokhuizen in beeld staan. Ondertussen loopt er rechtsboven ook een digitale klok mee. Als laatste komt het stukje kaas. Wanneer deze op is, is de tijd om en hoor je een belletje. Eenvoudig in gebruik, kleurrijk en het maakt de tijd overzichtelijk voor kinderen.

EnToen Lite geschiedenis app - PO & VO

Geschiedt voor Android en iPad - € 1,99

Een geschiedenis app voor kinderen vanaf groep 5 tot en met het voortgezet onderwijs. De Canon van de geschiedenis bestaat uit vijftig vensters die de geschiedenis van Nederland laten zien. Wanneer je een venster opent, zie je heel veel dingen die met deze gebeurtenis te maken heeft. Denk hierbij aan personen, voorwerpen en uiteraard bijbehorende informatie. Wil je ook toegang hebben tot het opdrachtenwiel, de vensterplaten en de doelgroep-afhankelijke opdrachten? Dan moet je de volledige versie downloaden. Het gaat hierbij om de 'EnToen Nu' app € 2,99. Een mooie app voor het PO en VO met afbeeldingen, informatie en tijdlijnen!

Friddo - PO

Geschiedt voor Android, iPad en iPhone - gratis

Deze app is geschikt om alle gemaakte (knutsel)werkjes digitaal te bewaren. Een soort portfolio voor (jonge) kinderen. Voordat je met deze app kunt beginnen, moet je eerst een account aanmaken. Je kunt meerdere kinderen toevoegen aan jouw account. Daarnaast kun je tags, data en een omschrijving toevoegen. Indien wenselijk kun je het ook af laten drukken.

KralenPlank Ontwerper - PO

Geschiedt voor iPad

Met deze app kun je een kralenplank digitaal ontwerpen. Deze kan dan nagemaakt worden met een echte kralenplank, waarbij de fijne motoriek nog beter geoefend kan worden. Als eerste maak je een keuze uit de vierkante of ronde kralenplank. Daarna kun je alle stippen een kleur geven. Dit wordt de kleur van de kraal. Er is een keuze uit 16 kleuren. Is jouw ontwerp klaar? Klik dan op de deelknop en sla deze op. Of print jouw ontwerp. De app is eenvoudig in gebruik. Leuk om bij ieder thema zelf iets te ontwerpen, maar kinderen kunnen dat ook prima zelf.

ijssapps Onderwijsapps

Lesidee

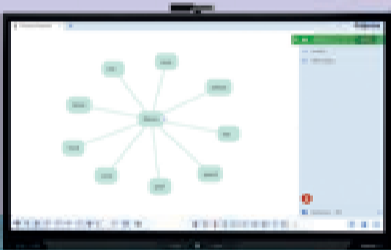

Oefen met begrijpend lezen

Bereid je leerlingen voor op de eindtoets

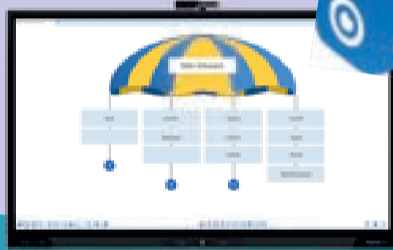
Dankzij Prowise Learn en Prowise Presenter leren leerlingen beter begrijpend lezen én ontdekken dat (begrijpend) lezen ook gewoon heel erg leuk is!

Presenter:

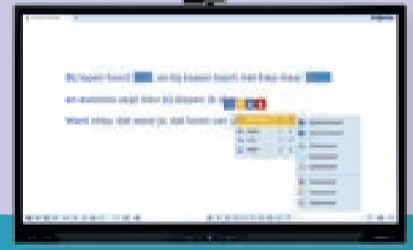
Tool: Mindmap

Zet de ProConnect Mindmaptool in om een complexe tekst te structureren en deze visueel overzichtelijk te maken samen met je leerlingen.

Tool: Woordparachute

Maak verbanden tussen woorden inzichtelijk met behulp van de Woordparachutetool en visualiseer zo hiërarchische relaties.

Bouwstenen

Maak een screenshot van een oefentekst en plaats een bouwsteen (afdekvlak) over verschillende woorden. Laat leerlingen de afgedekte woorden achterhalen.

Prowise Learn: In Prowise Learn oefenen kinderen hun begrijpend lezen vaardigheden op hun eigen niveau. Kinderen oefenen in elk spel gericht met een vaardigheid zonder dat ze hiervoor stukken tekst moeten uitpluizen.

Wingzzz, online boekenplatform, en Prowise hebben handen ineen geslagen om de dalende leesvaardigheid in Nederland aan te pakken. Ontdek de speciale Presenter-lessen die gebaseerd zijn op boeken uit de online bibliotheek van Wingzzz.

Gratis account:

Maak een gratis Prowise-account aan via account.prowise.com. Prowise Presenter is voor iedereen volledig gratis.

Proefmaand Prowise Learn

PrOwise

De hagelslagrobot smeert nog steeds boterhammen

Inmiddels bijna tien jaar geleden vroeg Remco Pijpers van de stichting MijnKindOnline aan Pauline Maas of zij programmeerlessen wilde geven aan een groep 3-4 van een school in Amsterdam. Pauline moest hier even over nadenken, aanvankelijk vond ze de doelgroep wat te jong om te gaan programmeren. Daarna is ze zich er toch in gaan verdiepen en lesmateriaal gaan ontwikkelen. **Codekinderen.nl** was geboren.

Het werd een serie van tien lessen die in circuitvorm werden aangeboden. De leerlingen en het team waren erg enthousiast. Samen met Remco bedacht ze een plan om meer scholen de kans te bieden om met computational thinking aan de slag te gaan. Kennisnet wilde wel meefinancieren en dat was de start van de eerste versie van Codekinderen.nl. Met als grootste succesnummer Olaf de Hagelslagrobot als schoolvoorbeeld van het analytisch leren denken.

Ontwikkeling van het platform
Ieder jaar verschijnen er minimaal tien nieuwe lessen online. Compleet met docentenhandleiding, lesbrieven voor de leerlingen, instructievideo's, werkbladen en soms nog extra materiaal. Vrijwel vanaf het begin trok codekinderen.nl enorm veel bezoekers. Er kwam een remake waarin de lessen verdeeld werden in de categorieën unplugged, programmeren en maken. De site is gratis, heel toegankelijk, alle lessen duren ongeveer een uur en kinderen kunnen er ook zelf thuis mee aan de slag. Pauline gaat steeds meer samenwerken met Tessa van Zadelhoff. In 2018 verhuist Codekinderen.nl door een intern besluit bij Kennisnet naar Wikiwijs, een nieuwe vormgeving volgt.

Waarom zou je met kinderen gaan programmeren?

Dat doen we niet om hen het vak van programmeur te leren, maar we zien het als een belangrijke vaardigheid om creatief na te leren denken en om oplossingen voor uitdagingen te bedenken met behulp van technologie. We leren kinderen ook Frans, wiskunde en meer. Ze hoeven niet allemaal docent Frans te worden, maar je moet wel weten hoe je een croissantje kunt bestellen op je vakantieadres in Frankrijk. Zo moet je ook in grote lijnen weten hoe je computer werkt. Als je dat beheerst, kun je technologie ook inzetten voor je eigen projecten. Je bent dan niet langer enkel consument, je kunt ook producent worden. Gelukkig neemt de aandacht voor het belang van digitale geletterdheid zijn toe.

Stichting CodeKlas

In 2016 richtten Pauline en Tessa de stichting CodeKlas op. Het doel van de stichting is om leerlingen en leraren op een laagdrempelige manier kennis te laten maken met digitale geletterdheid en in het bijzonder computational thinking. Het tweede belangrijke doel is om leren programmeren inclusief aan te bieden. Daarom besteden we extra aandacht aan het toegankelijk maken van de lessen voor bijvoorbeeld

blinde en slechtziende leerlingen. Na jaren voor Kennisnet Codekinderen.nl te hebben bijgehouden, mogen we hem nu van hen overnemen. Dat betekent opnieuw een nieuwe vormgeving. Het goede willen we behouden. De site blijft gratis, laagdrempelig en houdt grotendeels dezelfde opzet. Karin Winters en Mariëlle van Rijn, samen Learningrocks, zorgden via het traject 'Weer verliefd op je website' voor een compleet nieuwe vormgeving. Er zijn nieuwe lessen bijgekomen, de structuur is duidelijker, we werken nu met doeners, denkers en doorzetters en bieden extra informatie rondom computational thinking in het onderwijs. De site blijft gratis. We hopen natuurlijk op aanvullende opdrachten zoals het ontwikkelen van nieuw lesmateriaal en het geven van workshops. ■

 [Link
codekinderen.nl](https://codekinderen.nl)

Programmeren in Python

Cursusboek + online cursus

Nu slechts
€ 39,95
Met cursusboek

€ 29,95
Zonder cursusboek

Daarnaast biedt
Tech Academy volledig
gratis een Scratch
beginnerscursus aan! Ga naar
techacademy.id.nl om
te beginnen!

Bestel 'm op
techacademy.id.nl

Aan de keukentafel bij een onderwijsstel

“Wij zijn vóór open onderwijs”

Welke onderwijskwestie speelt een hoofdrol in jullie keukentafelgesprekken?

E: “We hebben het vaak over onderwijsvernieuwing. In de media hoor je daarover twee kampen: aan de ene kant de mensen die vinden dat de nadruk moet liggen op de instructie en inoefenen van de basisvakken lezen, schrijven en rekenen. En aan de andere kant mensen die een lans breken voor vernieuwend onderwijs. Onderwijs waarbij de leerling of de student zelf eigenaarschap krijgt over z'n leerproces en creativiteit kan ontwikkelen.”

F: “Wij zijn vóór dat open onderwijs. Hogeschool Fontys ICT, waar wij allebei werken, is behoorlijk ver qua vernieuwende didactiek. Wij hebben geen losse vakken en geen klassieke roosters. Studenten krijgen geen cijfers, geen schriftelijke toetsen, maar werken aan portfolio's en assessments. Onze docenten geven minder klassikaal les, ze zijn vooral coachend bezig.”

Onderwijsmensen hebben vaak een **stevige mening; op sociale media kunnen discussies hoog oplopen**. Hoe doen onderwijsstellen dat eigenlijk thuis? Dit keer schuift Vives Magazine aan de keukentafel bij Erdinç en Funda Saçan, beiden werkzaam bij Fontys ICT in Eindhoven. Erdinç als docent ICT en practor, en Funda als onderwijsjurist en sinds september ook als coach en mentor.

Past zo'n open manier van leren wel bij een bèta-opleiding?

E: “Juist heel goed. Bij een ICT-opleiding kun je als docent onmogelijk de alwetende deskundige zijn die z'n kennis overdraagt aan studenten, met een curriculum dat voor een jaar of langer vastligt. Daarvoor verandert het vakgebied te snel. Lesmateriaal verouderd waar je bij staat. Als wordt gesproken over de Metaverse, willen wij daar meteen iets mee doen. Gelukkig maken wereldwijd veel mensen moocs (massive open online courses) en YouTube-filmpjes, waarin ze allerlei ICT-onderwerpen veel beter uitleggen dan ik dat kan. Daar maken we dus gebruik van in ons onderwijs; bijvoorbeeld van DataCamp.com en Codecademy.com bij het leren programmeren.”

Omdat bedrijven vaak nogal voorlopen op het onderwijs wat betreft ICT-ontwikkelingen, werken we veel samen. Voor gastcolleges, excursie, en voor challenges – daadwerkelijke projecten of bestaande praktijkcases waaraan studenten kunnen werken. Dat past prima bij onze visie van 'learning by doing' en voor studenten is het erg motiverend.”

F: “Daar zit natuurlijk ook een ethische kant aan, in hoeverre het bedrijfsleven bemoeienis met het onderwijs mag hebben. Uiteraard stellen wij als onderwijsmensen de eisen en de voorwaarden waaraan die challenges moeten voldoen. Wij zijn ook degenen die de resultaten van de studenten beoordelen.”

Als studenten opdrachten krijgen van het bedrijfsleven en kennis vergaren via sites, wat is dan de rol van jullie als docent?

E: “Ik ben er om studenten te coachen, om vragen te stellen, ze uit te dagen... Studenten doen nogal wat aannames, dan zeggen ze bijvoorbeeld: 'Voor jongerencommunicatie is een game-vorm het meest geschikt, want alle jongeren houden van gamen'. Dan vraag ik: 'Is dat zo? Klopt dat wel? Waar heb je dat vandaan? Is dat een betrouwbare bron?’”

F: "Ik ben geen ICT'er, dus ik houd me niet bezig met de inhoud, maar met het coachen van vaardigheden als zelfstandigheid, initiatief nemen, communiceren, samenwerken, plannen en problemen oplossen. De samenwerking in zo'n groepsproject is vaak best lastig, dus ik laat ze om te beginnen zelf onderling een samenwerkingscontract opstellen. 'Wat vind je belangrijk? Wat voor afspraken willen jullie maken? En als iemand zich daar niet aan houdt, wat gebeurt er dan?' Dat werkt, ze spreken elkaar erop aan als een van de projectleden de samen gemaakte contractafspraken aan z'n laars lapt."

Gaat dat goed, studenten zo zelfstandig laten werken?

F: "In het begin is dat vaak wel lastig. Het lijkt wel of middelbare scholen leerlingen verpesten in die zelfstandigheid. Op de jenaplan-basischool van onze kinderen is zelfstandigheid onderdeel van de schoolvisie. Leerlingen leren om zelf hun weektaak te plannen, zich aan hun eigen planning te houden en problemen zelf, of met hulp van klasgenoten, op te lossen."

Zo'n zelfstandige houding verwachten wij ook bij Fontys ICT. Maar nieuw binnenkomende studenten gaan vaak passief zitten afwachten: 'vertel me wat ik moet doen?' Kennelijk lag op de middelbare school het accent op 'doen wat de docent van je vraagt'. Het eerste halfjaar moeten wij studenten als het ware 'detoxen', voor ze weer zelf kunnen bepalen wat ze willen leren en zelfstandig aan het werk kunnen."

E: "Let wel: open onderwijs is niet hetzelfde als 'alleen doen wat je leuk vindt'. Studenten moeten bij ons natuurlijk ook gewoon de ICT-basisvaardigheden leren, ze leren programmeren in C# en Python. Ze leren werken met databases en hardware. Na het eerste halfjaar oriënteren op de basis, mogen ze kiezen wat ze het interessantst vinden, waar ze zich verder in willen verdiepen en welke challenges ze willen uitwerken."

Wat zou je op onderwijsgebied veranderd willen zien?

F: "Als onderwijsjurist zou ik de ouderwetse Wet Hoger en Wetenschappelijk onderwijs (WHW) versoepeld willen zien, zodat er meer ruimte komt voor onderwijsvernieuwing. Bijvoorbeeld de eis dat elke toets herkanst moet kunnen worden. Wij hebben geen losse vakken die afgesloten worden met een toets. Een student werkt bij ons een semester lang aan een praktijkgerelateerd project, waarin allerlei vakgebieden samenkomen. Aan het eind toont een student met een product aan wat hij gedurende dat halfjaar heeft geleerd. Dat is niet eenvoudig herkansbaar; bij een onvoldoende moet de student dan ook het hele semester opnieuw doorlopen."

Hoe zit het met de diversiteit bij jullie op school?

E: "Elk docententeam zou een afspiegeling van de maatschappij moeten zijn, maar ik ben nog steeds een van de zeer weinigen met een migratie-achtergrond. De vele internationale collega's binnen de leervorm course-based learning, waar al langer Engels de voertaal is, zijn bijna allemaal expats. Bij studenten ligt dat gelukkig anders - er is in één generatie best veel veranderd. Ik ben in Nederland geboren, mijn ouders kwamen als gastarbeiders uit Turkije hierheen. Zij stimuleerden mij en de andere kinderen enorm, maar ze hadden weinig scholing gehad, dus ze konden ons niet helpen met ons huiswerk. Gelukkig was de buurvrouw erg goed in wiskunde. Ik weet niet of ik zonder haar hulp de havo had gehaald."

F: "Ik had het al makkelijker, ik ben van de derde generatie. Wij zijn beiden hoog opgeleid; je merkt aan onze kinderen dat zij het weer een slag makkelijker hebben in het Nederlandse onderwijssysteem. Ze spreken (veel) beter Nederlands dan Turks en nu onze oudste op de middelbare school zit, kunnen wij hem helpen met zijn schoolwerk. Ik met wiskunde, Erdinç met geschiedenis en aardrijkskunde. Zulke inhoudelijke steun hadden wij niet thuis toen wij op de middelbare school zaten." ■

Funda & Erdinç

Funda Saçan studeerde strafrecht. Ze werkte bij een vertaalbureau waar ze Nederlands-Turkse strafdossiers vertaalde. "Dat was ik na acht jaar echt helemaal zat, dus toen er in 2015 een vacature kwam voor een onderwijsjurist op Fontys ICT, heb ik gesolliciteerd. De inhoud van het vak leerde ik al doende. Onder mijn taken vallen bijvoorbeeld de onderwijs- en examenregeling, samenwerkingscontracten met bedrijven en klachtenzaken. Sinds september 2021 heb ik daarnaast, samen met een collega, een groep van 24 eerstejaarsstudenten onder mijn hoede."

Erdinç ging na zijn studie bedrijfskundige informatica van start in het bedrijfsleven, zijn eerste baan was bij reisorganisatie Corendon. Elf jaar geleden stapte hij over naar Fontys ICT, waar hij docent ICT is.

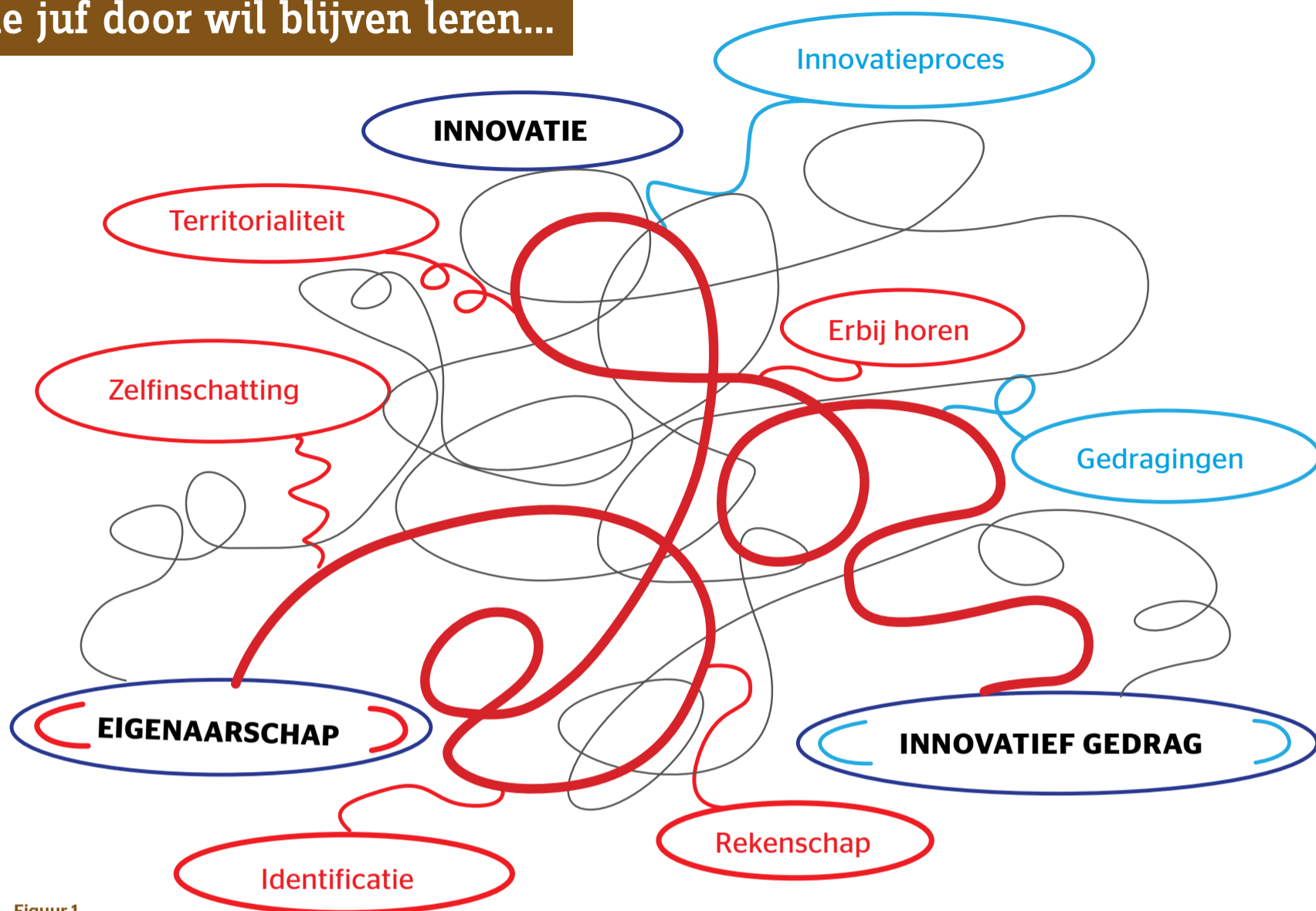
De twee ontmoetten elkaar in 2005 bij een lezing over religie. Hij viel op haar lach, zij op zijn spontaniteit. Drie maanden later vroeg hij haar ten huwelijk. Funda en Erdinç hebben drie zoons, van 12, 8 en 3 jaar oud.

Fontys ICT heeft 4.000 studenten,
300 collega's en jaarlijks 40-50 vacatures.

careersatfontysict.nl

Als de juf door wil blijven leren...

Figuur 1

8 vragen aan een promoverende leerkracht

“Mezelf ontwikkelen door te promoveren, draagt bij aan mijn werkgeluk”

Promoveren naast je drukke baan als leerkracht (b)lijkt een hele klus. Wat beweegt mensen om dit te doen? Bevalt het? Wat voor mooie ontdekkingen doen ze en welke hobbels moeten ze nemen? In dit nummer van Vives Magazine is het woord aan duizendpoot Annemie van Loo, leerkracht in de middenbouw en schoolopleider bij Movare en studieloopbaanbegeleider voor de Nieuwste Pabo.

Wanneer ontstond jouw plan om te gaan promoveren?

“Na mijn afronding van de universitaire Master Evidence Based Innovation & Teaching bij de universiteit van Maastricht in 2018 werd al snel duidelijk dat ik ‘nog niet klaar’ was. Gedurende die master leerde ik welke meerwaarde onderzoek kan hebben bij onderwijsinnovaties. Onderwijsinnovaties beginnen vaak vanuit een heel waardevol onderbuikgevoel van ‘ik denk dat dit wel werkt’ in de praktijk. Door een evidencebased aanpak kan zo’n gevoel uitgroeien tot een innovatie die de onderwijskwaliteit echt ten goede komt. Verder wil ik mij als leerkracht professioneel blijven ontwikkelen en iets blijven toevoegen aan de kwaliteit van het onderwijs. Wat ik zelf leer, kan ik als schoolopleider en studieloopbaanbegeleider ook weer doorgeven. Kortom: mezelf ontwikkelen door te promoveren, draagt bij aan mijn ‘werkgeluk’.”

Vertel eens iets over je onderwerp?

“In mijn onderzoek vertrek ik vanuit de observatie dat er grote verschillen zijn tussen leerkrachten in hoe ze meegaan in een onderwijsinnovatie op de school. Ondersteunen ze het schoolbrede innovatieproces? Of gaan ze in de ankers? ‘Psychologisch eigenaarschap’ speelt hierbij een belangrijke rol. Dit bestaat uit vijf elementen:

- zelfinschatting (ik kan dit)
- persoonlijke identificatie (dit past bij mij)
- gevoel van erbij horen (ik hoor bij deze school)
- rekenschap (je mag mij ter verantwoording roepen) en
- territorialiteit (ik claim de door mij bedachte ideeën)

Deze elementen van psychologisch eigenaarschap kunnen bevorderend of belemmerend werken op de bereidheid mee te willen gaan in onderwijsinnovaties en op het gedrag dat we bij leerkrachten zien. De complexiteit, hoe de lijntjes nu in mijn hoofd zitten, ziet eruit als figuur 1. Ik wil uitzoeken hoe de relatie tussen psychologisch eigenaarschap en innovatief gedrag van leerkrachten eruitziet. Begrip over deze relatie helpt schoolleiders om te snappen waarom sommige leerkrachten wel en andere niet meegaan. En dat draagt weer bij aan wat de schoolleider kan doen om leerkrachten te ondersteunen in de innovatie die uitgevoerd wordt.”

Waarom liep je juist warm voor dit onderwerp?

“Tijdens mijn werk als schoolopleider kwam ik in aanraking met een innovatie in een van mijn opleidscholen. Een innovatie die vanaf het begin door enthousiaste en gedreven leerkrachten zelf ontwikkeld was en in een gloednieuw schoolgebouw in praktijk gebracht zou worden. Ondanks het nieuwe gebouw, het enthousiasme en de teambrede aanpak, ging niet iedereen even hard mee in de innovatie. Ik was verbaasd; het was deze verbazing die mij triggerde om dit fenomeen verder te onderzoeken.”

Hoe pak je je onderzoek aan?

“Een aantal brainstormsessies met mijn begeleidingsteam – bestaande uit mensen van de Universiteit van Maastricht en de Nieuwste Pabo – en een literatuurverkenning hebben geleid tot een plan voor vier deelstudies. De focus van de eerste deelstudie is:

De samenhang tussen het ervaren van gevoelens van psychologisch eigenaarschap en motivatie enerzijds en de bereidheid om mee te gaan in onderwijsinnovaties anderzijds.

In deze deelstudie moeten vragenlijsten en focusgroepgesprekken meer inzicht geven in die samenhang. Deelstudie twee zoomt in op wat leerkrachten nodig hebben om bereid te zijn mee te gaan in onderwijsinnovaties. Deelstudie drie beoogt het waarneembare gedrag van leerkrachten ten aanzien van onderwijsinnovaties in beeld te brengen. De laatste deelstudie heeft een tweeledig doel: 1) de opbrengsten van de eerste drie deelstudies generaliseren naar een bredere context en 2) leidinggevenden inzicht verschaffen hoe te anticiperen op wat leerkrachten nodig hebben om mee te gaan in onderwijsinnovaties. De uitvoering en dataverzameling zullen begin 2022 starten, daar kan ik nu nog niets over zeggen. Wel is uit verkennende gesprekken met leerkrachten naar voren gekomen dat – hoewel leerkrachten in eerste instantie vaak enthousiast zijn – het daadwerkelijk meegaan in onderwijsinnovaties niet altijd vanzelfsprekend is.”

Hoe gaan de uitkomsten uit jouw onderzoek het onderwijs vooruithelpen?

“Het doel van mijn onderzoek is om meer inzicht te krijgen in de complexiteit van de samenhang tussen psychologisch eigenaarschap, bereidheid, onderwijsinnovaties en innovatief gedrag. Als hier meer zicht op komt, kunnen onderwijsinnovaties wellicht vaker tot succes leiden. De maatschappij vraagt steeds iets anders van leerlingen. Om deze leerlingen te kunnen opleiden voor de toekomst, zal ook het onderwijs voortdurend in beweging moeten zijn. Onderwijsinnovaties zullen dan ook nodig blijven om maatschappelijke veranderingen op de voet te kunnen volgen.”

Is promoveren te combineren met je onderwijsbaan?

“De combinatie van promoveren en een baan in het onderwijs is een stevige klus, maar daardoor niet minder leuk. Het zijn verschillende werelden die elkaar ook weer voeden. Als leerkracht sta ik met mijn voeten in de klei; daardoor weet ik dat ik iets relevant onderzoek. Anderzijds: in mijn lesgeven wil ik altijd graag dingen uitproberen, om zo de leerlingen bijvoorbeeld beter passend te kunnen bedienen. Dit uitproberen wordt nu voorafgegaan door eerst te lezen over wat de achterliggende gedachte van zo'n uitprobeersel is, hoe het op andere scholen gewerkt heeft en hoe ik eventueel aanpassingen moet doen voor onze eigen context.”

Praktisch: hoe ziet je werkweek eruit?

“Tja, mijn werkweek is nogal complex, vooral omdat ik mijn promotiewerk in mijn eigen tijd moet doen. Gelukkig ben ik organisatorisch sterk. Ik sta twee dagen voor de groep (4 en 5), ben één dag ambulant en fungeer dan vaak als noodvervanger, één dag ben ik schoolopleider en voor één dag ben ik gedetacheerd als studieloopbaanbegeleider van de Nieuwste Pabo. Werken aan mijn onderzoek speelt zich nu vooral af in de avonden en de zaterdag- en zondagochtend; zo'n zestien uur per week. Het zou me enorm helpen als ik een promotiebeurs van de NWO in de wacht zou kunnen slepen. Dan zou ik een paar dagen per week vrijgeroosterd kunnen worden om promotieonderzoek te doen. Ik verwacht hier nog zeker vier à vijf jaar mee bezig te zullen zijn.”

Wat zijn voor jou de praktische 'mogelijkmakers' voor dit promotietraject?

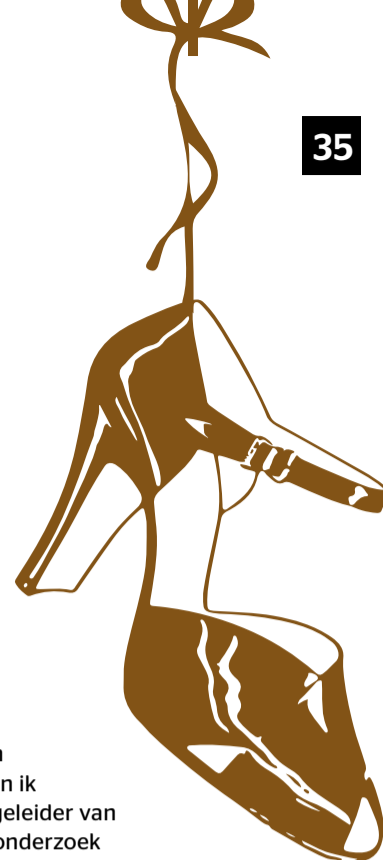
“Ik heb het enorm getroffen met mijn begeleidingsteam onder leiding van professor Trudie Schils. Een team vol kennis en kunde, en met de juiste 'matchfactor': we begrijpen elkaar, iedereen wordt als gelijkwaardig gezien en ik mag leren. Kortom, het is een team met in onderwijstermen een 'veilig pedagogisch klimaat'. Het begeleidingsteam heeft mij geholpen – door de juiste vragen te stellen – om vanuit een nogal breed idee de focus scherp te krijgen. Het helpt enorm dat het CvB, mijn schooldirecteur en mijn gezin in me geloven en achter me staan. In overleg met mijn directeur heb ik geen groepsverantwoordelijkheid meer, dat geeft wat ademruimte. Thuis leidt het tot grappige veranderingen. Mijn man gaat nu wat vaker naar de winkel, stofzuigt of... regelt dat er iets te eten komt. De factor 'tijd', daar is nog winst te behalen. Tijd is nodig om je gedurende een aantal uren achtereen te kunnen focussen op de materie.” ■

Annemie van Loo

Annemie van Loo werkt al 36 jaar in het primair onderwijs bij onderwijsstichting Movare, voornamelijk in midden- en bovenbouw. Naast het lesgeven heeft zij taken als schoolopleider en is zij één dag gedetacheerd als studieloopbaanbegeleider bij de Nieuwste Pabo in Sittard. Zij is lid van twee kenniskringen: Innoveren en Veranderen bij Movare (in de rol van 'kartrekker') en bij Kenniscentrum Professionals van de Nieuwste Pabo – voormalig Lectoraat Opleiden in de School (als onderzoeker).

Privé: Man en drie, inmiddels uit huis wonende, kinderen. Argentijnse tango is de grote hobby van haar en haar man.

Noblesse Oblige

Dit wordt een column waar een flinke knuppel het hoenderhok in gaat. Maar zonder wrijving geen glans. Als je vindt dat je het allemaal goed doet, lees dan vooral niet verder. Of misschien juist wel...

Ik lees weleens dat onderwijs een vak is, met vaklui in de klas. Wat is vakmanschap? "Vakmanschap is de vaardigheid om hoog kwalitatief werk af te leveren". Niet meer, maar ook zeker niet minder. Zijn wij de vaklui die we denken te zijn? Dat is dan de volgende vraag die opkomt.

Een vakman beheerst dus een vak en heeft vertrouwen van de mensen waarmee hij te maken heeft. Ze weten dat ze op hem kunnen bouwen. Hij heeft kennis van zaken en is kundig. Geen mens die dat ambacht niet uitoefent zal het in zijn hoofd halen om te zeggen wat hij anders moet doen. Een vakman die stevig in zijn schoenen staat accepteert dat namelijk niet. Die staat daarboven.

Daar wringt de schoen. Een schoen waar we soms niet zo stevig in staan. Als je ziet met welk gemak we bijvoorbeeld soms rammelende visies omarmen denk ik niet. Ze lijken leuk. Die vernieuwende visies. De onderbouwing is echter altijd flinterdun. Bij een vakman die, zoals gezegd, stevig staat, zou je geen poot aan de grond krijgen. Maar men krijgt in het onderwijs die poot wel aan de grond, want we staan niet altijd stevig. Ons vakmanschap wankelt soms weleens. Ze vernieuwen gretig, maar verbeteren zelden. Hoe komt het nou dat de dief de gelegenheid grijpt?

Vakmanschap vereist twee dingen: kennis en zelfreflectie. Over kennis is veel en niet veel te zeggen. Dat wat werkt in ons werk met kinderen is inmiddels wel bewezen bekend. Er zijn genoeg goede onderzoeken die zo terug te vinden zijn. En nee, een anekdote of een experiment met 12 kinderen is geen goed onderzoek. Het is allemaal geen rocket science. Maar wees eens eerlijk. Weet jij ook wat werkt? Ontwikkel jij je echt? Weet jij van de nieuwste inzichten? Zorg dat jij het wel weet. Dat ben je verplicht. Zorg dat je werk met kinderen aantoonbaar onderbouwd is.

Zelfreflectie is ook belangrijk. Bedenk jij je altijd of je echt het goede doet? Hebben alle leerlingen op het eind van de dag geprofiteerd van jouw harde werk?

De sleutel ligt niet bij de minister of al die veel te dikke, logge, dure lagen eronder. Die ligt echt bij ons. De leerkracht moet centraal staan. Want de tegenstelling 'leerling centraal' versus 'leerkracht centraal' is geen tegenstelling. Dat hebben wij ervan gemaakt. De leerkracht die centraal staat, gewaardeerd wordt en de kans krijgt zijn werk te doen, zal de leerling centraal zetten. Maar laat dan ook zien dat je die centrale plaats verdient en waard bent.

We vergeten in het onderwijs weleens de impact die we hebben. Er zijn momenteel zeker 1.000 mensen die onderwijsherinneringen aan mij hebben. (Bijna) volwassen mensen die zich mijn lessen, mijn nukken

en grapjes herinneren. Mensen waar ik een indruk heb achtergelaten. Aan ons de taak deze indruk onvergetelijk mooi en goed te maken. En ze kennis bij te brengen. Want kennis is de sleutel in het kansengelijkheids-circus. Een enorme verantwoordelijkheid waar ik in mijn beginjaren weleens nerveus van werd. Inmiddels minder; wij zijn kinderen goed onderwijs verplicht. En daar kan best winst in behaald worden als we 25% laaggeletterd afleveren. Als ouders het om een of andere reden niet kunnen, ligt die verantwoordelijkheid echt bij ons.

Onderwijs is niet goed in zelfreflectie. Wij kunnen echt beter. Niet meer, maar beter. Helaas is dit zeggen doorgaans vloeken in de spreekwoordelijke kerk in onderwijsland, want we doen het allemaal zo fantastisch en we werken zo hard. Hard werken is helaas niet hetzelfde als het goede doen. En het goede doen is helaas niet achter hypes aanrennen. Hyperige onderwijsvernieuwers zijn doorgaans geen onderwijsverbeteraars.

Den Haag kan trouwens wel iets doen. Laten ze eens een campagne bedenken zoals Grolsch indertijd deed. Vakmanschap is Meesterschap. De campagne die we ons na 40 jaar nog herinneren. Laat zien dat een leerkracht een gerespecteerd vakman is. Iemand die respect verdient, omdat hij naar eer en geweten een vak uitoefent zoals maar weinigen kunnen. Iemand aan wie we onze kinderen zonder enige terughoudendheid toevertrouwen omdat hij zijn kennis en vaardigheden in zal zetten om onze kinderen vol liefde klaar te maken voor dat wat er nog gaat komen. In zo'n campagne laat je respect naar ons zien en weg je alvast de indruk dat we serieus genomen worden.

Goed onderwijs is een serieuze aangelegenheid waar ruimte is voor plezier. Wellicht ligt daar meteen een sleutel. Neem je vak serieus, ontwikkel je en wellicht word je dan ook serieus genomen. Ik geloof in die wisselwerking.

Want onderwijs is echt niet meer dan jij een groep kinderen. Om half negen trek je de deur dicht en zit daar een groep kinderen voor je die allemaal een toekomst verdienen. Die daar iedere dag weer op wachten. Ook die lastige leerling, ook die leerling die niet praat, ook die dwarse mopperpot, ook dat kind waar niets mee aan de hand is. En daar heb jij een cruciale rol in. Kinderen die allemaal een gelijke kans moeten hebben op een mooie toekomst. En deze adeldom verplicht. De rest is ruis... ■

Bertus Meijer
Onderwijsenzo

Kies voor gemak en zekerheid

Elke leerling toegang geven tot digitaal onderwijs op een laagdrempelige manier, dat is onze missie! Om alles in 1 keer goed te regelen hebben we het **Easy4u zekerheidspakket** ontwikkeld.

Hardware, service, software en een schade - en diefstaldekking zijn altijd inbegrepen! Ook is er een leenlaptop beschikbaar tijdens reparaties. Zo hebben de school, de ouders en de leerlingen er geen omkijken meer naar.

Elke dag werken meer dan 600 scholen en ruim 250.000 leerlingen in Nederland en België met onze laptops. Dit doen we inmiddels al ruim 14 jaar.

Laptops in de klas? Zo organiseren we dat!

- ✓ Laptops speciaal voor het onderwijs
- ✓ Kopen of huren zonder BKR-toetsing
- ✓ Gebruiksklaar en op naam uitgeleverd
- ✓ Inclusief verzekering, hoes en leenlaptops op school
- ✓ School-webshop op maat en eigen klantenservice

intel. **DELL**
Technologies

colofon/176-2022
[januari/februari]

>VIVES

Vives is een uitgave van Reshift Digital B.V. en verschijnt 5x per jaar onder 'controlled circulation'

>VIVES ONLINE
www.vives.nl

>HOOFDREDACTIE
Karin Winters - karin@vives.nl

>EINDREDACTIE
Tedje van Gils

>ONTWERP EN PRODUCTIE
Badatan.nl

>UITGEVER
Stijn van de Blankevoort

>MEDEWERKERS AAN DIT NUMMER
Timon Bos, Carla Desain, Rhea Flohr, Aike van der Hoef, Thierry Koningstein, Pauline Maas, Bertus Meijer, Elle Peters, Peter te Riele, Fifi Schwarz, Leen Shames, Marieke Simonis, Inge Spaander, Susan Spekschoor, Karin Winters & Tessa van Zadelhoff.

>REDACTIE
e-mail: redactie@vives.nl
Nijverheidsweg 18
2031 CP Haarlem

>TRAFFIC
Marco Verhoog

>ADMINISTRATIE
René de Muijnck

>ADVERTENTIES
Marc Post
e-mail: mpost@reshift.nl
tel: 023 543 00 08

>DRUKWERK
RODI media, Broek op Langedijk

>DISTRIBUTIE
Sandd

>KLANTENSERVICE
Tanja Ekel
Vives verschijnt 5 x per jaar. Voor slechts 12,50 ontvang je Vives Magazine het hele jaar lang. Abonneren kan via www.vives.nl

Vragen over uw abonnement of adreswijzigingen kunt u doorgeven aan:

Reshift Digital
T.a.v. Klantenservice
Nijverheidsweg 18
2031 CP Haarlem
e-mail: klantenservice@reshift.nl
tel: 023 536 44 01 [Maandag t/m donderdag tussen 09:00-12:00]

Wij nemen uw gegevens, zoals naam, adres en telefoonnummer op in een gegevensbestand. De verwerking van uw gegevens is aangemeld bij het College Bescherming Persoonsgegevens in Den Haag door reshift digital, de verantwoordelijke voor uw gegevens. Uw gegevens worden gebruikt voor de uitvoering van met u gesloten overeenkomsten, zoals de abonnementenadministratie. Daarnaast kunnen wij uw gegevens gebruiken om u op de hoogte te houden van interessante informatie en/of aanbiedingen. Uw gegevens kunnen ook aan door ons zorgvuldig geselecteerde partijen ter beschikking worden gesteld. Uw gegevens kunnen, samen met hun informatie over u, worden geanalyseerd om de aanbiedingen en/of informatie zoveel mogelijk op uw interesses af te stemmen. U kunt bij het opgeven van uw gegevens bezwaar maken tegen beschikbaarheids stelling van uw gegevens aan derden. Ook kunt u uw eigen gegevens opvragen en verzoeken ze te corrigeren of te verwijderen. Stuur hiertoe een email naar klantenservice@reshift.nl

>COPYRIGHT
Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd via welke media dan ook zonder toestemming van de uitgever.

Ondanks dat er met de grootste zorg aan deze uitgave is gewerkt kunnen gegevens onjuist zijn weergegeven of veranderd. De uitgever aanvaardt hiervoor geen enkele aansprakelijkheid.

ISSN 1389-8566

© 2022 Reshift Digital B.V.

vives vooruitblik

vast&zeker

Schooltools
Onderwijslinks
Eduware
Promoverende leraren
Vives actueel

londen voorbehoud van wijzigingen

Kijk voor meer congressen op nationaleonderwijsgids.nl/onderwijsagenda

vives abonnement

Word lid van Vives en ontvang 5 keer per jaar Vives Magazine voor slechts €12,50. Abonneren kan op www.vives.nl/abonneren

Smarter
technology
for all

Lenovo

Jouw topprioriteit: Online veiligheid voor de studenten

Voorzie studenten en docenten van veilige, betrouwbare technologie. Met beveiliging standaard ingebouwd.

Lenovo is jouw langetermijnpartner voor complete apparaat-, software- en serviceoplossingen.

Onze end-to-end-services zijn ontworpen voor veilig, toegankelijk onderwijs en stimuleren de verbeelding. Omdat we willen dat elke leerling optimaal gebruikmaakt van zijn of haar mogelijkheden, streven we naar voortdurende innovatie die vooruitloopt op en tegemoetkomt aan de uitdagingen van morgen.

Ben je klaar om de volgende stap te zetten in het onderwijs?
Scan de QR-code en verneem alles over onze oplossingen.

 Windows 11

Unlock Limitless Learning

Dit scherm is
zo groot, draai
de pagina!

NIEUW

T S x M X L

Prowise Touchscreen Ten 98"

Je **GROOTSTE MAAT** in de klas. Meer leerplezier dan ooit!

Boek jouw vrijblijvende demo bij jou op school of vanuit de Prowise Studio!

Prowise

Laat onderwijs spreken